ҮБЭЛЖЭЛГЫН ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ—1000 ЛИТР ҺҮ!

Мүнөөдэрэймнай номерто толилогдоһон нээмэл бэшэгтэ гараа табиһан, һү һааха жэлэйнгээ түсэб [illegible] дүүргэһэн Сэлэнгын совхозой түрүү һаалишад (зүүн гарһаа): **Бальжит Нимаева, Агра[illegible]на Якимова, Клара Цыремпилова.**

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 269 (10637) | 1964 оной ноябриин 13, пятница | Сэн 2 мүнгэн

УРАГШАА ДАБШАЯ, НҮХЭД ҺААЛИШАД!

Республикын колхоз, совхозуудай бухы һаалишадта, мал адуулагшадта, мэргэжэлтэдтэ
Сэлэнгын совхозой һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй хандаһан

НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

Хүндэтэ нүхэд! Өөһэд өөһэдынгөө фермэдэ арба һарын мүрысөөнэй дүнгүүдые бидэнэр гаргаал. Иимэ согсолол хэбэбди: энэ жэлдэ бидэнэр һү һаали ехэдхэхын түлөө оролдосотойгоор ажаллабабди. Сэлэнгын совхоз гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа ноябриин 3-да мэдээсэһэн байна. Түсэбэй ёһоор 8700 центнер худалдагдаха һаа, бухыдөө 8717 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаа. Мүнөө үедэ түсэбһөө гадуур гүрэндэ һүн тушаагдажа байна.

Совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй, гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, бидэнэрые, энэ ушар баярлуулна. Амжалтаяа үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулаад үзөөбди. Тиихэдэ нёдондонойхиһоо яһала һайн алхам хэгдэбэ гээнэ. Үнгэрһэн 10 һарын туршада совхоздо бухыдөө 10.203 центнер һүн абтаа гэхэ гү, али 1963 оной энэ үсынхиһөө 1000 шахуу центнерээр ехэ болоно. Ондоогоор хэлэбэл, үнеэн бүриһөө дундаж зэргээр 1472 килограмм һүн һаагдаа. Гэхэ зуура бухали үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бухэнһөө өды шэнээн һүн һаагдаһан байха юм.

Нэгэ иимэ амжалтаар зоригжомоор. Юуб гэхэдэ, совхозоймнай эрхим һаалишадай зэргэ улам олошороо. Надежда Лазаревна Талвашкина далжа абаһан үнеэн бухэнһөө 2417 литр һү һаанхай. Долгоржаб Данзанова—1872, Бальжит Нимаева—1814 литр һү үнеэн бухэнһөө һаагаад байна. Һаалишад Л. Бадмажапова, К. Цыремпилова, Г. Муратова, Г. Мархаева, А. Якимова болон бусад үнеэн бухэнһөө 1700 литр, дээшэшье литр һү һааган бшуу.

Хайшан гээд, ямар аргаар совхозой фермэнүүдтэ һү һаали дээшэлээб? Яахадаа энэ жэлдэ үнеэд һүтэй болооб? Энэ жэлэйнгээ ажалай дүнгүүдые лажашье шэнжэлэн хараа һаамнай, нэгэл иимэ согсолол хэмээр. Хими туһалаа ха юм. Колхозой, совхозой мал ажалые түргөөр хүгжөөхэ тухай ехэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг Коммунис партиин ашаар лэ иимэ амжалта туйлагдаа. Боложо үзэхэдэ, хоёр жэлэй саада тээ тэжээл гидролизно аргаар буйлуулжа, дрожжоор эһээхэ, хэмэл һү хэхэ, мочевинэ хэрэглэхэ тухай манадай хэн мэдэхэ байгааб? Тиихэдэл бидэнэр, малшад, химиин асуудалнуудые мэдэхэгүй зонууд байгаа ха юмбибди. Мүнөө үедэ гидролизно арга хэрэглэнгүйгөөр, һолоомо дэбтээнгүйгөөр, химическэ аргаар тэрэнине шанаржуулангүйгөөр, хэмэл һү хэрэглэнгүйгөөр һү һаали ехэдхэхэнь бэрхэтэй, ехэдхэжэ болохошьегүй жэшээтэй байна. Энэ жэлдэ гансашье үбэлэй сагта бэшэ, мүн зунаа, бэлшөөридэ үбһэ ногооной шэмэтэй һайн байхада һолоомо эһээжэ эдюулэглээ. Иигэжэ һолоомо эһээхэдээ, хүн зондо һайрхаха гэжэ болоогдоогүй, харин һү улам ехээр һаадаг болохо зорилго табигдаа. Гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомо дрожжоор эһээн шанаржуулха хэрэг манай ажахыда нэгэ түсхай газарта хэглэдэг болонхой.

Энэ ушарта элдэб түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаха хэрэмтэ бага зөөри зөөшэ гаргагдаһан, тиигээдшье тэндэ ажалладаг хүнүүдэй тоо үсөөрүүлэгдэһэн, тэжээлшье бүри шанартай һайнаар бэлдэгдэдэг байна. Манай цехэй хэды шэнээн арга боломжотой байһыень нэгэ иимэ тоогоор харуулая. Суудхэдээ цехтэ 12 тонно хүрэтэр тэжээл эһээн буйлуулагдаад, фермэнүүдтэ абаашагдана. Эһээн буйлуулагдаһан тонно һолоомоной үнэ сэн 6 түхэриг 40 мүнгэтэ болоно гэхэ гү, али силосэй үнэ сэнгһээ хоёрһоо үлүү дахин хямда болоно. Энэмнай мэанадта шухала удхатай баримта гээшэ. Бидэнэр, һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, саашадаа һү һаали элбэгжүүлхын түлөө тэмсэхэтэеэ хамта үнэ сэнгыень хайшан гэжэ улам хямдаруулха тухай оролдохо байнабди. Һү ехээр һаадаг болохо, үнэ сэнгыень хямдаруулха асуудалнуудые нягта холбоотойгоор шиидхэхэ шухала.

Энэ оной май һараһаа бидэнэр тэжээл эһээн буйлуулха хэрэг ёһотойгоор бэелүүлжэ эхилээ һэмди. Энэ шэнэ арга дүршэлэй бухы һайн талыень хабарай, зунай, намарай сагта элитээр тодорхойлоодоо. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй май һараһаа октябрь хүрэтэр совхоздо 5710 центнер һүн һаагдаһан һаа, энэл үсын туршада мүнөө 6277 центнер һүн һаагдаа. 1963 ондо һүнэй тоһолиг 3,5 процент байһан һаа, энэ жэлдэ 3,95 процентдэ хүргэгдэнхэй. Мүнөө үедэ һүнэй тоһолиг 4,2 процент болгогдобо. Саашадаа һү һаалимнай улам ехэдхэгдэхэ, һүнэй үнэ сэн улам хямдаруулагдаха гээд найданабди.

Үшөө нэгэ иимэ асуудал тухай тогтохо хүсэлтэйбди. Һолоомо дууһан һайнаар хэрэглэхэ асуудалые гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомо дрожжоор эһээхэ хэрэг хүсэдөөр шиидхэхэгүй. Юуб гэхэдэ, эһээхэтээ хамта һолоомые гидролизно-карбамидна аргаар шанаржуулха шухала байна. Энэ дүршэлые бидэнэр бухы гүүрэнүүдтээ шалгажа үзөөбди. Тиихэдэ һайн үрэ дүнтэй байна бшуу.

Мүнөө хэмэл һүн тухай хэдэн үгэ хэлэе. Хэмэл һү һайн һүнэй оронда хэрэглэхэдэ үгаа һайн. Зүгөөр энээниие хэхэдээ боломжотой байха, болото байдалаа хараада абаха хэрэгтэй. Манай совхоздо хэмэл һүн мүн лэ нэгэ түсхай газарта бэлдэгдэнэ. Эндэмнай март һараһаа октябрь хүрэтэр 789 центнер хэмэл һүн хуурайгаар фермэнүүдтэ бэлдэгдэбэ гээшэ. Тугалда үүлгагдаха 6700 центнер һүн шэнгээр бэлдэглээ. Ажахыдамнай энэ ямар ашатай туһатай байгааб? Ехэл ашатай туһатай байба. Юуб гэхэдэ тугал бухэнһөө 50 литр һайн һүн алмагдаа. Тиимэ болохолоороо, һү һаалиин фермэнүүд улам ехэ һү тушаадаг болоо ха юм. Гүрэндэ 350 центнер һүн нэмэжэ тушаагдаба. Һайн һүнэй оронда хэмэл һү эдюулхэдэ тугалай шэгнүүр багаханааршье хороогүй. Булюутын фермын мал адуулагша Чойдоржи Бадмацыренов залуу малайнгаа түс бүриин шэгнүүр суудхэдээ 900—1000 граммаар нэмээһэн байна.

Хүндэтэ нүхэд, урдынгаа дүй дүршэлөөр туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амаршгүй, улам урагшаа дабшажа, бүриил һайн амжалта туйлаха, жэл бүхэндэ нэгэ нэгэ шатаар дээшээ гараха гэжэ эрмэлзэнэбди. Мүнөө үедэ манай хүдэлмэридэ эгээл харюусалгатай саг— малай үбэлжэлгын үе болонхой. Үбэлэй үедэ һү һаали ехэдхэжэ болохогүй гэһэн буруу һанал бодолые хүбилгаха ушартай байна бшуу. Сэхынь хэлэхэдэ, урда урдын жэлнүүдтэ, үбэлдөө фермэнүүдтэмнай һү һаали ехээр доошолдог һэн. Теэд яахадаа тиигээб? Нэн түрүүндэ үнеэд шанаргүй мүүгаар элеэлүүлэгдэдэг байгаа. Мүнөө тэжээл дутамаг бага байха гэжэ айлтагүй ха юм. Тэжээл гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомо дрожжоор эһээхэдэ, малай үбэлэй тэжээл һайжарха.

Мүн һү һаалиин доошолуулагдадаг бусадшье шалтагаанууд бии байгаа. Юуб гэхэдэ, зарим һаалишадай ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг тухай хэлэхэеэ һананабди. Иимэ заримашуул ехэ олоншье бэшэ һаа, бии ха юм даа. Фермэнүүдтэ ямар эрхэ байдал тохёолдонхойб, харыт. Зарим һаалишад 10 һарын туршада 1800—2000 литр һү үнеэн бүриһөө һаахадань, заримашуул 700—900 литртэ хүргэһэн байха юм. Яахадаа иимэ ехэ һэлгээн гаранаб гэжэ манай мэргэжэлтэд, партийна организаци анхаралаа табиха ушартай. Хэрбээ зарим хүнүүдтэ дүй дүршэл дутаа һаань, дүй дүршэлдэ һургаха хэрэгтэй. Хэрбээ зарим хүнүүдэй залхуурдаг байбалнь, залхуурхыень болюулха, тэдээндэ туһалха шухала. Зарим һаалишадай ехэ һү һаагаад байхадань, заримань тон багаханиие һаадаг байна бшуу. Иимэ таарамжагүй байдал саашадаа усадхагдаха ушартай. Юуб гэхэдэ, ехэ продукци гүрэндэ дутуугаар оруулагдана. Нэгэл адли тэжээл эдюулээд, нэгэл адли үнеэдһээ һаалишадай заримаиинь ехэ һү, заримаиинь бага һү һаана.

Манай совхоз энэ үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааха арга боломжотой. Түс бүридөө 250 үнеэдэй байлгагдаха 2 шэнэ байра ашаглагдахань. Үбһэ тэжээлшье ехээр бэлдэгдэнхэй. Үнеэн бүхэндэ 10—11 тонно хүртэхөөр кукурузын силос бэлдэгдэһэн байна. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүхэндэ 3,51 центнер тэжээлэй единицэ хүртэһэн һаа, мүнөө 6,49 центнер болгогдонхой.

Хүндэтэ нүхэд, саашадаа үбэлэй үедэ һү һаали ехэдхэхэ арга боломжо маанадта бии. Химиин гайхамшагта арга боломжо нээжэ үгэдэгые хараад байхадаа, урагшаа улам түргөөр дабшаха хүсэлтэй, бата этигэл найдабаритай болонобди. Энэ үбэлжэлгын үедэ урда урдын жэлнүүдэйхиһээ ехэ һү һааха аргатайбди гээд бидэнэр тооложо гаргаабди. Манай уялга иимэ: үбэлжэлгын үедэ (ноябриин 1-һээ июниин 1 хүрэтэр) үнгэрэгшэ жэлэй энэ үесынхиһөө 30 процентээр ехэ һү һааха. Ондоогоор хэлэбэл, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литрһээ бага бэшэ һүн һаагдаха болоно. Ехэ-Цагаанай фермын хүдэлмэрилэгшэд үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һаахаар шиидэбэ. Жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1500 центнер һү гүрэндэ худалдахабди. Ерэхэ жэлэй таба һарын туршада 4200 центнер тушаагдаха байха.

Иимэ алхам хэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Һаалишад, мал адуулагшад улам эрмэлтэй, оролдосотойгоор ажаллаха болохо. Хэрбээ бидэнэрэй бултадаа шэнэ, түрүү арга дүршэл халуунаар дэмжээд, химиин туйлалтануудые хэрэглээд байбал, бухы бэрхэшээлнүүд дабагдаха. Энэ үбэлжэлгын үедэ үнеэдые улам һайнаар эдеэлүүлжэ болохо гэжэ бидэнэр тоолонобди. Бухы үнеэднай уяанда оруулагданхай. Тэжээл эһээн буйлуулхатаяа хамта һолоомо гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулан шанаржуулнабди. Совхозой түбэй тосхон шадар түсхай цех бэригдэһэн. Эндэ суудхэдээ 7 тонно хуурай һолоомон шанаржуулагдана. Бэлэн болгогдоһон тэжээл фермэ, гүүртэнүүдтэ түсхай контейнер соо абаашагдана. Тэжээл ашаха, буулгаха хүдэлмэри дууһан оньһожоруулагданхай. Суудхэдээ үнеэн бүхэн буйлуулан шанаржуулагдаһан 10 шахуу килограмм һолоомо эдихэ байна.

Иигэжэ энэ үбэлжэлгын үедэ үнеэдэй тэжээл урдынхиһаа ондоо болгогдохонь. Силос, шанаржуулагдаһан һолоомон гол һуури эзэлхэ. Харин үбһэн, зеленко, гол түлэб хонидто үгтэхэ юм. Хонидоймнай тоо толгой 32 мянга гаран болгогдонхой.

Хэдышье шанартай һайн тэжээлтэй байгаа һаа, үнеэдэй хойноһоо зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ, мэргэжэл шадабарла дээшэлүүлхэ тухай мартажа болохогүй. Үнеэдые, шэнэ түнжэдые түрэлгэдэнь бэлдэхэ, үнеэдые үдэртөө 3 дахин һааха, үнеэдые заабол шабхажа һааха тухай ехэ анхарал табинабди.

Хүндэтэ ханинар—һаалишад! Манай фермэнүүдтэ габшагай бэрхэ һаалишад олон. Һайн амжалта туйлаһан хүнүүдэй нэрэ хүндые үргэхэ, алдаршуулха хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, нүхэд, гансал өөһэдөө амжалтатай һайн ябаха гэжэ оролдоһоной хэрэггүйл. Харин бултанайнгаа шэнэ амжалта туйлахын түлөө, хүршэнэрэйнгөө хүсэжэ гарахын түлөө туһалхые оролдоёл. Иигэжэ мал ажалай продукцинуудые элбэгжүүлэел. Ехэ-Цагаанай, Булюутын һү һаалиин гүүртын коллективүүдтэ коммунис ажалай коллективэй үндэр нэрэ зэргэ олгогдонхой. Шударгы ажалаараа иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэндэнь бидэнэр марганагүйбди. Бидэнэр үшөө нэгэ иимэ ушар тухай хэлэхэмнай. Эдэ түрүү гүүртэнүүдэй һаалишад бүгэдөөрөө адли амжалта туйланагүй. Гэхэтэй хамта бусад гүүртэнүүдтэ гээгдэлдэ ороһон һаалишад хэр олон гээшэб! Эдэ гээгдэлшэдтэ түрүү һаалишад али болохо аргаар туһалжа, эрхимүүдэй зэргэдэ гаргаг лэ!

Һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые түлбэриин талаар урмашуулха һайн гурим совхоздо тогтоогдоһон. Тиигэжэ нэмэлтэ мүнгэн түлбэри тогтоогдоһон байна. Декадын үнгэрһэнэй һүүлээр гүүртэнүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүн согсолон гаргагдаха. Үдэр бүхэндэ һаалишадай мүрысөөнэй дүн согсологдожо байха. Энэ ушарта мүрысөөн улам абьяастай һайн болохо.

Хүндэтэ нүхэд, бидэнэр таанадта ханданабди! Үбэлэй үедэ ехэ һү һааха мүрысөөндэ жагсыт. Үнеэдэй уяанда байха үедэ зунайхиһаа дутуугүй һү һааха аргатайбди. Маанадай ажал хүдэлмэриһөө бухы юумэн дулдыдаха, нүхэд һаалишад!

Һү һаалиин гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэһөө гараа табигшад: Д. ДАНЗАНОВА, Б. НИМАЕВА, А. ЯКИМОВА, Я. ГУРЖАПОВА, К. ЦЫРЕМПИЛОВА, С. БАЛЬЖИНИМАЕВА, Ц. БУДАЖАПОВА—совхозой һаалишад; А. ЗАПАРИНА—һү һаалиин гүүртын бригадир; О. МОШКИНА, Е. ЕСАУЛОВА—фермэнүүдэй зоотехнигүүд; У. ГЫЛЫКПЫЛОВ, Ц. ЦЫБИКДОРЖИЕВ—фермэнүүдэй эрхилэгшэд; И. СОКОЛОВ—совхозой главна зоотехник; Ф. САВЕЛЬЕВ—главна ветврач; Б. ЦЫДЕНОВ—совхозой прораб; Д. БАДМАДАШИЕВ—рабочкомой түрүүлэгшэ; А. ДУГАРЖАПОВ—парткомой секретарь; В. МИХАЙЛОВ—главна агроном; М. ФОФОНОВ—главна инженер; Н. МЕЛЬНИКОВ—совхозой директор.

Оролдолгын хүсэн иимэ

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үбэлэй үедэ һү элбэгжүүлхэ мүрысөөндэ жагсаад, үнгэрһэн арба һарын туршада 100 мянга гаран центнертэ хүргэбэ. Иигэжэ Улаан-Үдэ городой хүн зондо 75 мянга гаран центнер һүн худалдагдаа. «Восьмое марта», Калининай нэрэмжэтэ, «Восход», «Авангард» колхозууд гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб болгоһоонь урид дүүргэнхэй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин 3-дахи фермын (даагшань К. Н. Кушнарев) хүдэлмэрилэгшэд һү һаалияа урдынхиһаа улам ехэдхэжэ, октябрь һараһаа эхилэн, гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомо дрожжоор эһээдэг болоо. Иигэжэ шанаржуулагдаһан һолоомо, бусад шэмэтэ тэжээл һайса эдюулэгдэдэг үнеэдһээ улам ехэ һүн һаагдана. Октябрь һарын туршада сентябриинхида орхолоо үнеэн бүриһөө 6 килограммаар гэхэ гү, али түс бүриһөөнь 147 килограмм һүн һаагдаһан байна. Түрүү гидролизно арга хэрэглэһэнэй ашаар «Восьмое марта» колхозой һү һаалиин түбэй фермын һаалишад октябрь һарада һү һаалияа 3200 килограммаар ехэдхээ.

Үбэлэй үедэ зунайхиһаа дутуугүйгөөр һү һаали элбэгжүүлхэ тэмсэлдэ жагсагшадай түрүү зэргэдэ гараһан хүнүүд улам улам олошорно. Управлениин 10 гаран һаалишад түс бүридөө үнеэн бүхэнһөө 2000 гаран литр һү һаагаад байнхай. Эрхирэгэй совхозой эрхим ажалша Дулмажап Ширабцынгеева, Калининай нэрэмжэтэ колхозой эрхимүүд Анна Швецова, Вера Суходубенко, Ганзуринай Ксения Русина, Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахын һаалишад Лайжит Найданова, Сындэмэ Цыреторова болон бусад баһал эрхимэй эрхимүүдһээ гээгдэнэгүй.

Үнеэдэй харууһа һайтай, зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлдэг, шэнэ түрүү гидролизно аргын бодомжотойгоор хэрэглэдэг фермэдэ сохом лэ амжалта туйлагдана. Гансашье зунай сагта, тунга һайн бэлшээриин үедэ бэшэ, харин үбэлжэлгын үедэшье һү һаали улам улам элбэгжүүлжэ болохо юм гээд управлениимнай эрхимэй эрхимүүдэй дүй дүршэл элитээр тодорхойлно.

А. НАГАСЛАЕВ,
«Коммунизмын туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Электромашина заводой кран хабсаралгын цехэй түрүү бригадын бригадир, коммунис ажалай ударник Н. П. Андропов ажаллажа байна. Л. АНРЕЛКОВЭЙ фото.

Химиин туйлалта—фермэ бүхэндэ

ХООҺОН ҮГӨӨР ҮНЕЭДЫЕ ХООЛЛУУЛХАГҮЙШ

Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ [illegible]дадын һаалиин фермэ гансашье [illegible]анынгаа совхоздо бэшэ, бухы [illegible]дбэриин управлени соо нилээд [illegible]рүү зэргэдэ ябадаг һэн.

Һүүлэй үедэ ажахынуудай һаа[illegible] фермэнүүдтэ үйлэдбэриин тү[illegible] онол арганууд, эрдэм наукын [illegible]-түрүү дүй дүршэлтэй туйлал[illegible]ууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Илангаяа [гид]ролизно арга хэрэглэн, һолоомо [illegible] үнеэдтэ эдюулдэг болоһонһоо [illegible] олонхи һаалиин фермэнүүд [illegible] һаалияа эрид дээшэлүүлжэ эхи[illegible]. Тэдэнэр гүрэндэшье һү худал[illegible] һара, квартал бүхэнэй түсэбые [illegible]алтатайгаар дүүргэнэ. Харин [illegible]дадын гүүртэ гүрэндэ һү худал[illegible], гурбан кварталайнгаа түсэб [illegible]гэжэ шадаагүй байшоо. Эндэ[illegible] 67 центнер һү түсэбһөө дутуу [illegible].

[illegible] нэгэтэ энэмнай түрүү ябагүүртэ аад, юундэ гэнтэ иигэжэ [illegible], гээгдэлдэ ороошо гээшэб? [illegible] үедэ энэ гүүртэдэ һаали[illegible] олон һэлгэглэжэ, дүй дүршэл [illegible] багатай залуушуул оронхой. [illegible]шье һүнэй бага һаагдадаг [illegible]ной шалтагаан ганса энэ бэшэ. Манай һанахада, эндэ шэнэ түрүү юумэн ёһоор нэбтэрүүлэгдэнэгүй, ажал хүдэлмэреэ хуушанайнгаал гуримаар ябуулжа байна.

Будүүн тэжээл гидролизно аргаар амтаруулан эһээхэдэ малда ехэ эдисэтэй һайн, ашаг шэмыеньшье эрид дээшэлүүлнэ гэжэ совхозой дирекци, мэргэжэлтэд үнинэй мэдэхэ байха. Бүри үнгэрэгшэ хабар совхозой 2-дохи отделениин Улааха Аралай гүүртэдэ гидролизно аргаар тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэ тодхогдоһон юм. Гадна һаяхан Анаагай совхозой 3-дахи отделенидэ управлениин совхозуудай һаалишадай семинар боложо, тэндэ һаалишан Дашима Сахияева энэ аргаар һолоомо буйлуулжа, үнеэдтэ эдюулхэдэ, һү шэмэнь хараа байса нэмэнэ гэжэ эли тодоор хөөрэжэ үгөө һэн. Анаагай совхозойхид бүри октябриин эхеэр малай тэжээл гидролизно аргаар буйлуулан эһээхэ бухы түхеэрэлгэнүүдээ хүдэлгэжэ эхилээд, үнеэн бүридэ үдэрэй 30—35 килограмм эһээһэн һолоомо эдюулнэ. Энээнэй ашаар һү ехээр һаажа, тэндэхи гүүртынхид гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур үшөө 600 центнер һү худалдахабди гэжэ уялга абаа. Тэрэ семинар дээрэ Чисаанын совхозой һаалишад, мэргэжэлтэдшье байлсаһан байха.

Теэд мүнөө совхозойхид энэ түрүү аргые өөһэдтөө хэрэглэхын түлөө ехэ хүсэл эрмэлзэлгэ үшөөл гарганагүй. Бүри сентябрь соо Дундадын фермэдэ тэжээл буйлуулха түсхай запарник асарагдаһан аад, тэрэнь мүнөө хүрэтэр тодхогдоогүй хэбтэнэ. Тэрэниие тодхохо гээ һаань, балай ехэ хүсэншье хэрэгтэй бэшэл даа. Эндэнь таарамжатай зохид байрашье бии. Гансал тэжээл хэжэ дэбтээхэ, эһээхэ ехэ хайрсаг хээд табижархибал, хэрэг бүтэхэ бэлэй. Теэд тэрэниие хэхэ тухай хөөрэлдэхэһөө бэшэ, ондоо юумэн үшөөл хэгдэнэгүй. Сагшье ошожол байна. Эндэхид һаамхай үнеэдтээ талха таряанай зүйл үһанда хүдхажа үүлгадаг. Тэрэншье ходо таһалдана. Мүн үнеэдтэ шэмэтэ тэжээл силос горитой эдюулнэ. Гэхэтэй хамта энэ халуун намарһаа эхилжэ, үнеэдтээ ехээр эдюулхээр тиимэ элбэг силосшье совхоздо бии бэшэ. Харин мүнөө һолоомын элбэг байһан дээрэ, тэрэниие һайнаар хэрчэжэ эһээгээд, үнеэдтээ эдюулээ һаань, силосшье ехэ алмагдаха, һүншье горитой һаагдаха һэн. Теэд совхозойхид боложо үзэнэгүй гээшэ гү, али миин бэеынгээ амарые хараад лэ байна гээшэ гү?

Совхозой 2-дохи отделениин Улааха Аралай гүүртэдэ тэжээл һайнаар буйлуулха бухы хэрэгтэй юумэн хуу бии. Тиигэбэшье фермынхид баһал тэжээл буйлуулха цехээ хүдэлгэжэ эхилээдүй һуунад. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэ мүнөө хүрэтэр, һолоомон зөөгдөөгүй, үһаяашье юугээр зөөхэеэ хүсэд мэдэнэгүй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, чисаанынхид фермэ, гүүртэнүүдтээ түрүү дүй дүршэл, онол арганууды нэбтэрүүлхэ тушаа яһала гоё гоёор хөөрэлдэдэг аад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ хүшэ хүрэнэгүй.

Энээнһээ боложо, Улааха Аралай гүүртынхид үнеэн бүриһөө үдэртөө оройдоол 2,5 литр, харин Дундадын гүүртынхид тэрэнһээ бүришье бага һү һаана. Дундадын гүүртынхид жэлэй дүрбэдэхи кварталда 238 центнер һү гүрэндэ тушааха уялгатай юм. Мүнөө тэдэнэр үдэртөө оройдоол 2 центнер һү һаажа тушаадаг. Бухы арга боломжоёо хэрэглэжэ, бүри һаяар малайнгаа тэжээл һайнаар буйлуулаад эдюулдэг болоогүй һаа, гүүртынхидэй жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэнь бэрхэтэй.

Гадна түс совхоздо тугалнуудта үүлгахаар хэмэл аргаар һүн тэжээл буйлуулагдана. Теэд Дундадын, мүн Улааха Аралай гүүртэнүүдтэ хэмэл һүн тэжээлээ машиндагдаһан һү үгыгөөр, миил үһанда хүдхажа бэлдэнэ. Тэрээнһээ боложо, хэмэл һүн тэжээлынь белок багатай, шанараар муу болоно. Тэрэнь тугалнуудайншье түлжэсэдэ һайн нүлөө үзүүлээгүйнь ойлгосотой.

— Машиндагдаһан һү тоһоной заводһоо асаржа үгэнэгүй. Бидэ хайшан гэхэбибди,—гэжэ Дундадын гүүртын бригадир нүхэр Мангатханов һанаа амараар хэлэжэ һууна.

Эдэ бухы дутагдалнуудые яаралтай усадхажа, гүүртэнүүдтэ малай тэжээл һайнаар буйлуулдаг болохо тушаа совхозой дирекци, партком зохихо хэмжээ абаг лэ.

В. ГУМПЫЛОВ.
Хориин үйлэдбэриин управлени

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ ДЕЛЕГАЦИНУУДТАЙ Л. И. БРЕЖНЕВ, А. Н. КОСЫГИН УУЛЗАБА

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков толгойлогшотой Болгариин Арадай Республикын партийно-правительственна делегацитай КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев ноябриин 11-дэ уулзаа. Л. И. Брежнев, делегациин гэшүүдэй хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болоһон байна.

* * *

Корейн Ажалай партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ким Ир түрүүтэй Корейн Арадай-Демократическа Республикын партийно-правительственна делегацитай КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин ноябриин 10, 11-дэ уулзаһан байна.

Делегациин гэшүүдтэй А. Н. Косыгинай хөөрэлдөөн нүхэрэй ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

* * *

Венгриин Арадай Республикын партийно-правительственна делегацине толгойлогшо, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Венгриин Хүдэлмэришэн-тариашанай революционно правительствын Түрүүлэгшэ Янош Кадар ноябриин 11-дэ КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинда орожо уулзаа.

ВСРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, Венгриин Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг онсо, бүрин эрхэтэ элшэн сайд Н. Сипка Я. Кадартай суг ябалсаа.

Уулзалгын үедэ хани халуун хөөрэлдөөн болоһон байна.

ХУДАЛДАА НАЙМААН ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

МОСКВА, ноябриин 11. (ТАСС). 1965 ондо Совет Социалис Республиканүүдай Союзай Югославиин Социалис Федеративна Республикын хоорондо эд бараа андалдан абалсаха тухай протоколдо, тэрэшэлэн 1966—1970 онуудта суднанууд болон уралхуул түхеэрэлгэнүүдые СССР-тэ СФРЮ-гэй үгэхэ тухай хэлсээндэ СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СФРЮ-гэй Гадаадын худалдаа наймаанай талаар союзна секретарь Н. Джуверович мүнөөдэр гар табяа.

Баталагдаһан протоколой ёһоор 1965 ондо СССР-эй болон СФРЮ-гэй хоорондо 360 миллион долларой эд бараа андалдан абалсаха. Энэнь мүнөө жэлэй протоколоор хараалагдаһан худалдаа наймаанай хэмжээнһээ 35 процентээр ехэ юм.

Советскэ Союзһаа машина болон түхеэрэлгэ, шулуун нүүрһэ, нефть болон нефтепродукт, шэрэм, хара металлһаа гаргагдаһан прокат, ферросплавууд, алюмини, асбест, химическэ болон фармацевтическэ эд бараа, автомашина, часууд, фотоаппарадууд болон бусад эд 1965 ондо СФРЮ абаха байна.

Югославиһаа далайн танкернууд, далай соогуур хуурай ашаа шэрэхэ теплоходууд, элдэб машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые, бусад эд бараа Советскэ Союз абаха болоо.

1960—1970 онуудта СССР-тэ суднанууд болон уралхуул түхеэрэлгэнүүдые СФРЮ-гэй үгэхэ тухай хэлсээнэй ёһоор Советскэ Союз 250 шахуу миллион долларой далайн томо суднануудые болон уралхуул түхеэрэлгэнүүдые, тэрэ тоодо 20,8 мянган тонно ашаа даадаг танкернуудые, 14,8 мянган тонно юумэ даадаг хуурай ашаа шэрэхэ теплоходуудые, букепирнууд-кантовщигуудые, үһанай ёроолой шорой ухажа хаядаг түхеэрэлгэнүүдые, землесосуудые болон уралхуул доогуудые абаха юм.

УСТАВАЙ ЭРИЛТЭ НАРИНААР САХИХА

Партиин Уставай хараалhан дүрим наринаар сахиха, партийна ажахые зүбөөр эрхилхэ тон шухала. Тиимэhээ партиин гэшүүдэй, партиин тэшүүндэ кандидадуудай тоо бүридхэл зүбөөр эмхидхэхэ эрилтэ партийна организацинуудай урда табигдана.

Партиин Уставай энэ эрилтые наринаар сахиха гээшэ партийна организациин ажал ябуулгын шухала асуудалай нэгэниинь мүн. Коммунистнуудые тоогой талаар бүридхэлдэ абахаhаа гадна, партийна организациин составые шанарай талаарнь, коммунистнуудай юрэнхы болбосоролой, эрдэм мэргэжэлэй талаарнь hайнаар мэдэхын тула тоо бүридхэл хэгдэдэг. Иимэ тоо бүридхэлэй зүбөөр, наринаар хэгдэжэ байгаа hаань, коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэнэй хүсэ шадалые хэрэгтэй ажалда хэрэглэхэ арга хангагдаха байна.

Парторганизацинуудта коммунистнуудай тоо бүридхэлэй хэр зэргээр эмхидхэгдэhэниинь, партийна документнүүдэй ямараар хадагалагдажа байhаниинь саг соогоо хинан шалгагдадаг. Тиин тэhөөшэ, Улаан-Үдэ городой зарим райком, промышленно-үйлэдбэриин зонын парткомууд эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэридэ ёhотой анхарал хандуулнагүй гэжэ hая хэгдэhэн шалгалта элирүүлэн харуулаа.

Коммунистын ажалда, эрдэм мэргэжэлдэ болоhон хубилалтые тэрэнэй тоо бүридхэлэй документдэ саг соонь бэшэжэ байха тон шухала. Тиимэhээ партийна эхин организациин секретарьнар эдэ хубилалта тухай партиин райкомуудта, парткомуудта саг соонь мэдээсэхэ уялгатай. Харин зарим партийна организацинуудта энэ эрилтэ муугаар дүүргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Прибайкальска промышленно-үйлэдбэриин зонын партком партийна эхин 57 организациингаа 11-дэнь коммунистнуудай тоо бүридхэлые байгша оной туршада сасуулжа үзөөгүй байна. Партиин Октябрьска, Железнодорожно райкомууд, локомотив-вагон заhабарилгын заводой партком энэ хүдэлмэридэ мүн лэ ёhотой анхарал хандуулнагүй.

Партиин гэшүүдэй, кандидадуудай тоо бүридхэлэй дэбтэр зарим парторганизацинуудта муугаар абтажа байна. Парторганизацинуудай коммунистнуудай, мүн партиин райкомуудай тоо бүридхэл сасуулжа үзэхэлэ, таарахагүй ушар гарадаг. Энээниие гэршэлhэн нимэ баримта харуулжа боломоор. Барилга-хабсаргын 5-дахи управлениин партийна организациин коммунистнуудай тоо бүридхэлэй партиин Советскэ райкомой мэдээнүүдтэй таарагүй байhаниинь шалгалтаар тодорхойлогдоо. Барилгын тус управлениhээ ондоо организаци оноhон табан коммунист энэ партийна организациин тоо бүридхэлhээ партиин райкомоор гаргагдаагүй, харин тэнлээ байhан шэнгеэр тоолотдожо байгаа. Имэ ушар юунhээ гарааб гэхэдэ, райкомууд, парткомууд коммунистнуудай тоо бүридхэлые партийна эхин организацинуудтай саг соонь сасуулжа үзэнэгүй, тэндэ тоо бүридхэлэй хэр зүбөөр абтажа байhые хинан шалганагүй.

Ямар нэгэ парторганизациин тоо бүридхэлhөө коммунистые гаргаха, ондоо организациин тоо бүридхэлдэ абаха хэрэгые зүбөөр, тогтоогдоhон дүримэй ёhоор эмхидхээгүй hаа, партийна журам наринаар сахигдахагүй байна. Олонхи парторганизацинууд партиин Уставай эрилтые наринаар сахина. Харин гэдэниие хахагайруулха ушар заримдаа үшөө дайралдаhаар. Партийна журам наринаар сахихаар коммунист бүхэнине хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри партийна зарим организацинуудта мүртэйгөөр ябуулагданагүй. Мүн зарим партийна комитедүүдэй ажал хэрэгэй ёho гадыгаар эмхидхэгдэhэн дээрэhээ зарим коммунистнуудай тоо бүридхэлhөө гаргагдаhан талоноо абангүйгөөр ондоо тээшэ ябаха ушар үзэгдэнэ. Партиин Улаан-Үдын райкомууд, промышленно-үйлэдбэриин парткомуудай тоо бүридхэлhөө гараhан тусхай талон абангүйгөөр нёдондо 35 коммунист ондоо тээшэ ябаhан байна. Тэрэ тоодо Прибайкальска зонын парторганизацинуудhаа 13 коммунист, Загарайн зоноhоо —10 коммунист талонгүйгөөр ябаа.

Болзоройнь гарахада коммунистда тохогдоhон зэмые болюулха, ехэ таарахагүй ябадал хэhэнэй түлөө партиин зэргэнүүдhээ гаргагдаhан коммунистын партийна документые, мүн кандидаhаа партиин гэшүүндэ абтаhан хүнүүдэй кандидатска документые үгы болгохо хэрэг партийна ажахые зүбөөр эмхидхэн ябуулха хүдэлмэриин мүн лэ шухала хубинь болоно. Теэд зарим райкомууд, парткомууд хэрэглэлhээ гараhан имэ документнүүдые саг соонь хаража үзөөд, үгы болгоногүй гэжэ шалгалта харуулhан байна. Мүн партийна зэргэнүүдтэ абтаха хүнүүдэй анкетэ болон бусад документ буруугаар бэшэхэ гү, али карандашаар, ондо ондоо бэхээр бэшэхэ, түрүүнээр бэшэгдэhэн үгэнүүдые зураажа, ондоо үгэ бэшэхэ ушар дайралдана. Партида абаха тухай гүйлтэ барьhан хүнэй анкетэ болон ондоошье документ ариг сэбэрээр бэшэгдэhэн байха ёhотой юм. Гадна партийна билет гү, али кандидатска карточка заримдаа хараалагдаhан саг болзор соонь барюулагданагүй. Жэшээлхэдэ, партиин Железнодорожно райком байгша оной туршада партида абтаhан 159 хүнэй 27-донь хараалагдаhан саг болзор соонь партийна билет барюулаагүй байна.

Зарим коммунистнуудай зүгhөө гэшүүдэй түлөөри буруугаар түлэхэ ушар яhала олон үзэгдэнэ. Городой партийна 64 организацида гэшүүдэй түлөөри суглуулга hаяхан шалгагдажа үзэгдөө. Тиихэдэ 41 парторганизацида гэшүүдэй түлөөри багаар үгэhэн ушар элирүүлэгдээ. Буряадай комплексно научно-шэнжэлэлгын институдай, мяханай комбинадай, Улаан-Үдын отделениин ОРС-ын, Финансын министерствын, Уран зохёолшодой союзай болон бусад партийна эхин организацинуудай зарим коммунистнууд абажа байhан болзоросоо багаар гэшүүдэй түлөөри түлэhэн байна.

Эдэ болон бусад дутагдалые усадхахын, партиин Уставай ёhоор партийна ажахые эрхим hайнаар эмхидхэн ябуулхын тула энэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулха, райком, парткомуудай зүгhөө партийна эхин организацинуудта хиналта, шалгалта эмхидхэхэ, партийна ажахы эмхидхэн ябуулдаг хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала.

Ц. ЦЫБИКОВ,
партиин обкомой промышленностиин талаар партийна органуудай таhагай инструктор.

Людмила Васильевна Кривоносова металл зүйлнүүдые бүт... дэг Кировэй нэрэмжэтэ заводой эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн гэ... тоологдодог. Зураг дээрэ: Л. В. Кривоносова.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

★

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой 1-дэхи столово 1961 онhоо хойшо коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүргэжэ, амжалтатай ажалладаг зандаа. Тус столовые залуу комсомол басаган Татьяна Азанова хоёрдохи жэлээ хүтэлбэрилжэ ябана. Зураг дээрэ: ВЛКСМ-эй гэшүүд Т. Азанова, Н. Калашникова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

★ ☆ ★

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл шалгаhанай hүүлээр

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаhын хүрэжэ ерээд байн гэтэр, Калининай нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозууд тон муу бэлэдхэлтэйгээр энэ үеые угтаба. Үбэлжэлгын бэлэдхэл шалгажа үзэхэдэ, бэлэдхэгдэhэн үбhэниинь бригадануудhаа хүсэд тушаагдажа абтаагүй, оршологдоогүй байба. Полинууд дээрэхи сабшагдаhан зелёнко hүрилэгдөөгүй, фермэнүүд шадар үбhэ, hолоомон асарагдаагүй байба. Алишье колхоздонь тэжээлэй баланс, hара бүри тэжээл гаргашалха түсэб табигдаагүй, тэрэнhээ боложо, тэжээл ямаршье бүридхэлгүйгөөр, гам хайрагүйгөөр гаргашалагдажа захалаа.

Эдэ колхозууд адууhа малайнгаа үбэлэй байрануудые саг соонь заhажа үрдеэгүй. Зарим бүлэг үхэрнүүд мүнөө болотор үбэлжэхэ газараашье олоогүй байhаар. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд малай тэжээл бүйлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулнагүй. Мүнөө эндэ гидролизно нэгэшье түхеэрэлгэ хүдэлнэгүй. «Сельхозтехникын» Улаан-Үдын отделени «Маяк» колхозой гахайн фермэдэхи тэжээлэй цех оньhожоруулха байhан аад, тэрэнине унжагайруулжа байна.

Эдэ колхозуудай парткомууд, отделенинүүдэй партийна эхин организацинууд малшадай дунда хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр эрхилнэ. Ажалай журам эбдэхэ ушар үзэгдэдэг, коммунис ажалай түлөө мүрысөөн эмхидхэгдэдэггүй.

Имэрхүү олон дутагдалнууд тухай асуудал hая болоhон Улаан-Үдын хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой бюро дээрэ зүбшэн хэлэгдээ.

Малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэhэнэй, дутуу дундануудые дары зайсуулха талаар хэмжээ абаагүй байhанайнь түлөө Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Буяновта, зоотехник нүхэр Швецовто парткомой бюро зэмэ тохобо. Мүн «Маяк», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай гахайн фермэнүүдтэхи тэжээлэй цех оньhожоруулха хүдэлмэри мэнэ hаяар дүүргэхыень «Сельхозтехникын» Улаан-Үдын отделениие эрхилэгшэ нүхэр Сумцовто эрилтэ табигдаба.

А. БАЕНДУЕВ,
Улаан-Үдын аймаг.

Мэргэжэлтын ЗҮБШЭЛ

ГАХАЙНУУДТА — ЭРХИМ ТЭЖЭЭЛ

Энэ жэлэй эсэстэ 10 мянган гол, 20 мянган нэгэ дахин түрүүлээд тушааха эхэ гахайтай болохо, тэдэнhээ 1965 оной июниин 1 болотор 180 мянган поршоонхо түрүүлжэ, ерэхэ жэлдэ адагынь 120 мянган центнер гахайн мяха абаха гэhэн уялга hая үнгэрhэн гахайшадай республиканска зүблөөн дээрэ абтаа hэм шуу. Шергинскэ, Ойморой, Бэшүүрэй, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Эрдэм», Суулгын совхозуудай болон бусад зарим ажахынуудай гахайшад нилээд дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые тодорхойлонхой.

Гахайн мяха ехээр абадаг болохо гэhэн зорилго урдаа табяа хадаа, түрүүндэ бүхы hүрэгөө бардам хүрэхэ шэмэтэй hайн тэжээлээр хангаха шухала гээд парти, правительствын абаhан шиидхэбэринүүд дотор нэгэнтэ бэшэ заагдадаг гээшэ. Зүгөөр гахайгаар олон болохо гэжэ оролдобошье, зарим ажахынууд тэдэндээ научна нормын ёhоор хэрэгтэй болохо тэжээлыень гүйсэдхэжэ шададаггүй. Имагтал энэ ушарhаа дулдыдажа, гахай үсхэбэрилгэ хойшо татагдана.

РАЦИОНОЙ БУРУУГААР ТАБИГДАhАНhАА...

Научна нормын ёhоор бүридүүлэгдэhэн hайн шанартай тэжээлэй үгы дээрэhээ, эхэ гахайнуудай hубайрха, таргалсагүй байха, поршоонхонуудайнь олоороо гарзалха ябадал ушардаг байна бшуу. Бии байгаа тэжээлээ зүбөөр бүйлүүлжэ бирадаггүйhөө дулдыдажа, хубхай ехэ хэмжээнэй тэжээл гаргашалагдадагшье ушар байха. Тиигэжэ шахалтын болзор үргэжэгдэжэ, ехэ зөөри эдэ хэрэгтэ хэгдэдэг гэшэ.

1963 оной дүнгөөр жэшээ харуулая. Охин-Булагай совхоз нёдондо 1249 центнер гахайн мяха гүрэндэ худалдаа hэн. Тиихэдээ тэндэхи гахайнад нэгэ килограмм нэмэсын түлөө 20,2 тэжээлэй единицэ гаргашалаа. Тэрэнэйнь 80 процентнь ороохо таряанай зүйл байгаа. Республикын совхозууд бүхыдөө дунда зэргээр нэгэ килограмм нэмэсын түлөө 12,9 тэжээлэй единицэ (тэрэнэй юhэ хахадынь концентрат) гаргашалба.

Энээн дээрэhээ хаража үзэхэдэ, шахалгада табигдаhан гахайнуудта хэмгүй ехэ тэжээл гаргашалбашье hаа, тэрэнэй ашаг үрэнь тон хилбар. Ороной түрүү гахайшадай ажалай дүнтэй зэргэшүүлхэ болоо hаа, манай республикын колхоз, совхозууд 2—2,5 дахин ехэ тэжээл гаргашалаад, хоёр дахин бага продукци абадаг жэшээтэй. Хэрбээ шахагдажа байhан гахайнууд сүүдхэдээ түсэбэй ёhоор 500—600 граммаар шэгнүүрээ нэмээжэ байха аад, харин 200—400 граммаар нэмэнэ ха юм.

Энээнэй ушар шалтагааниинь юуб? Манай бодожо үзэхэдэ, энэ ушар имагтал тэжээлhээ болоно. Гахайда үгтэдэг тэжээлэй бүридэл биологическа талаараа тон дутамаг байдаг. Тэжээлэй рациондо ороohо таряанай зүйл ехээр оруулагдана. Теэд тэрээндэмнай протеин, кальци, өөхэ хайлуулха витаминууд тон бага. Тиихэдэ юугээршье hэлгэжэ болодоггүй лизин, метионин, триптофан гэжэ аминокислотануудаар ехэ дутамаг.

Гансал концентрат дээрэ байлгажа тэжээхэдэ эхэ гахайн үрэ бүридэсэгүй, үсөөн поршоонхо түрэдэг, гараашье болоhон поршоонхонуудынь тамир тэнхээгүйнүүд байдаг. Шахамалнуудта ороohо таряа ехээр эдюулхэдэ мүн мяхажасагүй, удаан таргалдаг гэжэ тайлбарилагдана.

Мүнөө жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд ороohо таряа, мүн бусад элдэб зүйлэй тэжээл элбэгээр хуряажа абаа гээшэ. Тиимэhээ 1964—1965 оной үбэлжэлгын хаhые ядамаргүйгөөр үнгэргэхэ арга боломжонуудтай. Зүгөөр тэдэнээ зүб гуримаар бүридүүлжэ, бүйлүүлжэ малдаа үгэхэ гээшэ гахайшадай, зоотехнигүүдэй, ветеринарна врачнуудай бэелүүлхэ уялга мүн.

ХОЛИМОЛ ТЭЖЭЭЛЭЙ АШАГ ЕХЭ

Олон зүйлhөө бүридэhэн холимол эдеэгээр гахай шахабал ашагтай. Тиимэ тэжээл биологическа талаараа хүсэд бүридэнхэй байдаг гэжэ манай республикын эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай туршалга, түрүү ажахынуудай дүй дүршэл гэршэлжэ үгэнэ. Иимэ тэжээлээр гахай шахахада эли бодо мяхажасатай, гаргалсатай байдаг.

Манай хүдөө ажахын институдай жэжэ малай талаар кафедра Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоздо туршалгын хүдэлмэри хэжэ байна. Тиихэдээ гахайн тэжээлэй рациондо ородог концентрадай хэмжээе 50 процент болгоод, шэмэтэ тэжээл 35 процент, бүдүүн тэжээл 15 процент хэмжээтэйгээр рациондо оруулба. Тиихэдэ манай гахайнууд хоног бүхэндэ 480—520 граммаар шэгнүүрээ нэмээдэг болобо гэхэ гү, али килограмм нэмэсэ бүхэндэ 4,9 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаhан зэргэтэй. Харин тиихэдэ тэжээлэй рационые гол түлэб ороohо таряанай зүйлhөө бүридүүлээд, гахай тэжээхэдэ сүүдхэдээ миил 300—350 граммаар нэмэдэг, нэгэ килограмм нэмэсэдэ 5,4—5,6 килограмм тэжээлэй единицэ гаргашалагдадаг гэшэ.

Шергинскэ совхозой гахайшан нүхэр Буянов гахай шахахадаа, 1963 ондо рационд 30 процент шэмэтэ тэжээл, 20 процент горохой hолоомо оруулалсаhан байгаа. Иигэжэ тэжээхэдэнь, гахайнуудынь хоног бүхэндэ 450—480 граммаар шэгнүүрээ нэмээжэ байhан.

Ушар нимэhээ тэжээлэй рациондо 50—55 процент концентрат, 35—40 процент шэмэтэ тэжээл, 10—15 процент үбhэ, hолоомо оруулхада эгээл таарамжатай, алишье талаараа ашаг ехэтэй байна. Имээр табигдаhан рацион малай ами бэедэ шухала болохо бодосуудаар гүйсэд хангагдана гэжэ тооломоор. Тэрэнэйл ашаар мал түргэн мяхажадаг, таргададаг шуу. Биологическа талаараа дүүрэн хангагданги бүдүүн тэжээлээр гахайе тэжээхэдэ өөхэ нимгэнтэй, зүгөөр мяха зузаантай болодог зэргэтэй. Имэ мяхан шэгнүүр дарасатай өөрынь үнэшье нилээд хямда боложо үгэхэ.

Манай республикын эрхэ байдалаар болоходо, үбэлэй үедэ гахайн тэжээлэй рациондо хартаабха, саахарай свёкло, кукурузын силос, холимол силос, үбhэнэй болон горохой, шара будаагай, гэршүүхын hолоомоной талхан, концентрат (обёос, ешмээн, шэниисын үлэгдэл, комбикорм) оролсохо зэргэтэй. Имэ тэжээл шэмэ шүүhээр баян hэн туладаа, биологическа талаараа гүйсэнги, шанартай hайнтай рацион бүридүүлжэ шадана.

180 килограмм тухай татадаг хүхүүли эхэ гахайн рацион дотор концентрадынь 50 хуби байбалнь, тэрээндэ 4,5 кг. хартаабха (20%), 4 кг. кукурузын силос (15%), 2 кг үбhэнэй талха (15%), 35—40 килограмм тухай татадаг шахалгада табигдаhан гахайн рациондо 50 процентhээ ехэ бэшэ ороohо таряанай зүйл, 2 кг. саахарай свёкло (30%), 1,5 кг холимол силос (15%), 0,5 кг. үбhэнэй талха (5%) байхаар хэмжүүрынь тодорхойлходо таарамжатай.

ХИМИ БҮРИ ХҮСЭТЭЙ

Холимол тэжээлэй рацион тогтообол, тэжээл бүйлүүлгэ, бэлэдхэл тушаа онсо анхарха шухала. Шэмэтэ болон бүдүүн тэжээлые амтархажа, дуhаан эдихын тулада тэрэниие hайса бүйлүүлхэ, амта шэмэ оруулха хэрэгтэй. Тэрэнэй түлөө гахайн фермэ бүхэндэ тэжээлэй кухни бии болгохо, тэндэ тэжээл бүйлүүлхэ хүдэлмэридэ хабаатай элдэб тухэлэй түхеэрэлгэ хүү тодхоотой, hаадгүй хүдэлжэ байха зэргэтэй.

Кукурузын силос гахайда эдюулдэг болобол, илангаяа тэрэниие таhа, няза хэршэжэ, хартаабха, үбhэнэй талхан мэтэ юумэнүүдтэй холижо, хүдхэжэ эдюулхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ фермэ бүхэндэ паста хэдэг түхеэрэлгэ заатагүй тодхоотой байха болоно бшуу.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ химиин ехээр нэбтэрүүлэгдэжэ байhаниинь мэдээжэ. Гахай үсхэбэрилгэдэ химиин эди шэди үгаа ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тэжээл дотор бологой дутадаг ушарые илангаяа гидролизно дрожжо зайсуулжа шадаха байна. Республика доторнай хаа хаанагүй гидролизно дрожжо хэрэглэдэг болонхой. Энээниие гахайн фермэнүүд дээрэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала.

Поршоонхо түлжүүлгэдэ тэжээлэй пенициллин, биомицин, бусад эм домуудай ашагтай нүлөө үзүүлдэгые гахайшаднай hайса мэдэдэг. Манай туршажа үзэhэнэй ёhоор, шахалгада табигдаhан залуу гахайнуудта антибиотик эдюулхэдэ, тэжээлэйнь шэнгэсэ 5—10 процентээр, шэгнүүр нэмэсэнь сүүдхэ соо 10—15 процентээр дээшэлдэг жэшээтэй байба. Микроэлементнүүдшье баhал малай бэе махабадай хүгжэлтэдэ айхабтар туhатай байна. Тиимэhээ эдэ зүйлнүүд саашадаа малай тэжээлэй рациондо эрхэ бэшэ оруулагдаха зэргэтэй.

ПОРШООНХЫН ХАРУУhАН ХАРЮУСАЛГАТАЙ

Эхэhээнь таhалhан поршоонхонуудай харууhан гээшэ ехэ харюусалгатай хүдэлмэри. Ажахы бүхэндэ шахуу үнэндөө эхэhээ илгагдаhан поршоонхонуудые харууhалха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Тиигэжэ тэдэнэр түрүүшын үдэрhөө түлжэжэ байхын орондо хатайрдажа, шадал тэнхээгээ гээжэ, туража эхилдэг. Энэ ушарай хойшолон угаа ехэ. Шахалгын болзор hунана, ехэ гаргаша хэгдэнэ, абаhан мяханай өөрынь үнэ хүндэрнэ.

Поршоонхонуудые тон лэ түргөөр түлжүүлхэ зорилго табигдана. Ehooроо болоо hаа, 4 hаратай поршоонхо 35—40 килограмм татаха жэшээтэй. hайнаар эдеэлүүлээд, зүбөөр харууhалаад байбал, хоёр—дүрбэ hаратай поршоонхонууд сүүдхэ бүхэндэ 350—450 граммаар шэгнүүрээ нэмээжэ байха ушартай.

Тэрэнэй түлөө юун хэрэгтэйб?

Эхэhээ илгагдаhан поршоонхонууд түрүүшын 10—15 хоногто эхээ хүхэжэ байhан үеынхидэл адляар тэжээгдэхэ байна. Гэб гэн тэдэнэй тэжээлдэ эрид хубилалт оруулжа яашье болохогүй. Эхынь hүөөр хоолложо байhан амитад гэнтэ юрын тэжээл дээрэ табижархибал, гэдэhэ хотын үбшэндэ нэрбэ... дэжэ, үхэл гарзадашье орожо ма... гад ха юм.

Эхэhээ hая илгагдаhан поршоон... хонуудта машинадаhан hү, ша... шүүhэ, үгышье болбол, искусствен... аргаар бүйлүүлhэн hү эдюулхэ. Ти... хэдээ тэрээндэнь ешмээнэй, обёо... талха, шэниисын hагшадаhа, мя... яhанай, загаhанай талха худхаб... тон hайн. Гадна хартаабха, морхо... саахарай свёкло, кукурузын сил... (паста) үгтэхэ зэргэтэй.

Зүбөөр харууhалаг... hан, hайн тэжээл дэ... байhан поршоонхон... тон түргөөр лэ түлжэ... юм. Хоёр hарын түр... да хоёр дахин ехэ бо... дог байха. Поршоонхын тэжээлэй ... цион гээшые тон лэ нарин нягт... зохёохо, тэрээндэ протеин, ми... ральна зүйлнүүд, витаминууд ... нарайнгаашье, тоогойнгоошье та... хүсэд дүүрэн бии байха ёhотой. ... тамин B_{12}, биомицин, микроэлем... нүүдые рациондо оруулбал, порш... хонууд бүришье түргөөр түлж... мяхажаха байhыень мартажа б... хогүй.

Биологическа талаараа гү... хангагданги тэжээлэй рацион тог... жо, тэрэнэй ёhоор гахай тэжээхэ ... шэ ехэл удхатай хэрэг мүн. Ти... hээ, энэ асуудалые гахайшад, ... гаяа мэргэжэлтэд, онсо анхарха ... гатай болоно.

И. ХАМАГАНО...
Буряадай хүдөө ажах... институдай доцен...

Москвада, Вашингтондо байдаг дэлхэйн метеорологиин центрнүүдэй хоорондо сагай уларил тухай мэдээнүүдые абалсалга октябриин hүүл багhаа таhалгарлагүй эмхидхэгдэжэ эхилээ.

Хоёр центрэй хоорондо баталагдаhан хэлсээнтэй зохилдуулан, сагай уларилай графическа картануудые харилсан абалсадаг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Москва—Вашингтон—Москва гэhэн линеэр сагай уларилай мэдээ дамжуулдаг, абадаг телеграфай нэгэ участогта. (СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гидрометеорологическа албанай Главна управлениин главна метеоцентртэ).

(АПН).

СОВЕТ ОРОН доторнай

МАГАЗИНУУДЫЕ, СТОЛОВОНУУДЫЕ ТҮРГЭНӨӨР БАРИХА

Мүнөө жэлдэ Братскын барилгашадта зорюулагдажа, арбан шэнэ магазин, гурбан столово нээгдээ. Каневска ГЭС-эй барилга дээрэ овощехранилищи, эдеэ хоолой зүйлнүүдые хадагалха склад ашаглалгада үгтөө. Армениин гидроэнерго-барилгашад столовонуудые, пекарни болон магазинуудые амжалтатайгаар барина.

Шэнэ электростанцинуудай корпусуудай бодхогдожо байhан газарта шэнэ городууд, хүдэлмэришэнэй тосхонууд бии болоно. Гэбэшье худалдаа наймаанай болон нийтын эдеэ хоолой барилгануудые бодхохо хүдэлмэридэ зарим газарнуудта анхарал багаар хандуулагдана. Энээн тухай СССР-эй Энергетикын болон электрификациин талаар гүрэнэй үйлэдбэриин комитедэй коллеги тэмдэглэhэн байна. «Грузгидроэнергострой» гэжэ трест энэ жэлдэ гурбан магазин бариха байhан аад, тэрэнэй нэгыеньшье ашаглалгада үгөөгүй гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Нурекскэ ГЭС бодхожо байhан Таджигай гидро-барилгашад хоёр столово, холодильник бариха хүдэлмэри мүнөөшье хүрэтэр дүүргээгүй. Теэд эдэнэй барилга хоёр жэлэй урда тээ эхилhэн байгаа бшуу. Заинска ГРЭС-эй, Красноярска болон Саратовска ГЭС-үүдэй, Иртыш—Караганда гэжэ каналай, бусад хэдэн электростанцинуудай барилгашад магазин, столово, склад болон овощехранилищинуудые удаанаар барина.

Мүнөө жэлдэ ашаглалгада үгэхөөр хараалагдаhан бүхы магазинуудые барилга ноябрь-декабрьда дүүргэхэ шухала хэмжээнүүдые абахыень комитедэй барилгын управленинүүд болон трестнүүдэй начальнигуудые коллеги уялгалаа.

(ТАСС).

ТОН ТОМО КРАН ХАБСАРГАГДАНА

БАКУ. (ТАСС). Судна-катамаран гэжэ шухаг самоходно кранай хоёр корпусые холбохо хүдэлмэри Бакуда hаяхан эхилээ. Горьковско «Красное Сормово» гэжэ заводто энэ хоёр корпусынь бэлэдхэгдэhэн байгаа. Эндэ ерэhэн Сормовско корабль бүтээгшэдэй бригада энэ асари томо катамараниие хабсаргана.

250 тонно ашаа дааха энэ томо кранай түрүүшын мянга табан зуун тонно металлоконструкцинууд катамаран дээрэ хабсаргагдаа. Стрелагайнь юумэ өөдэнь үргэхэ хэмжээниинь хорин дабхар гэрэй шэнээн үндэр байха.

60 метр далайн уhанай гүнзэгы соо табигдаха далайн томо установкануудай hүүриие болон нефтиин вышкэнүүдые шэрэхын тулада катамаран бүтээгдэжэ байна.

НОВОЛИПЕЦКЭ ТОМО ЗАВОД

ЛИПЕЦК. (ТАСС). Новолипецкэ азотно үтэгжүүлгын заводто шэнэ техникые туршалга hаяхан эхилээ. Тус предприяти автомадаар хүсэд шахуу зэбсэглэгдэнхэй байха. Хабсаргагшад 12 мянган элдэб шэнэ приборнуудые эндэ тодхоо. Эдэ приборнууд угаа орёо нарин хүдэлмэри дүүргэхэ юм.

Шэнэ шэнэ установкануудайнь нэгэн агаарhаа азот илгаруулан татажа абадаг байха. Коксын газые серэhээ сэбэрлэхэ аппаратура мүн лэ hонирхолтой. Азот болон коксын газ ниитэ дээрээ 50 шахуу километр утатай газар дорохи соргонуудаар цехүүдтэ орожо байха.

Эдэ болон бусад орёо нарин агрегадууд түсэбөөр хараалагдаhанда орхолоо хоёр дахин түргэнөөр хабсаргагдаа. Тон богонихон болзор соо—хэдэхэн hарын туршада заводой томо корпусууд бодхоогдоо. Энэ завод жэлэй эсэсhээ продукци үгэжэ эхилхэ.

СЕРОВОЙ МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ КАЛЕНДАРЬ

СЕРОВ. (ТАСС). Серовой комбинадай доменщигууд Октябриин hайндэрэй үдэрнүүдтэ час бүхэндэ 25 тонно шэрэм түсэбhөө гадуур хайлуулжа гаргадаг байгаа. Предприяти урда гээнь иимэ ехэ бүтээсэтэйгөөр үшөө хүдэлжэ үзөөгүй юм.

Горновойнууд Некрасов, Коновалов, Протасов гэгшэд өөhэдынгөө тогтооhон дэлхэйн рекордые дахяад дабтаа. Доменно пешэнэй ашагта талмайн кубометр бүхэнhөө хоёр ахад үлүүтэй тон... шэрэм тэдэнэр хайлуулжа абаа...

Серовой металлургнуудай ка... лендариие хаража үзэхэ бол... hаа, тэдэнэр 1965 оной сент... риин түсэбөөр хүдэлжэ бай... Комбинадай коллектив үйлэдб... риингөө хэмжээнэй талаар доло... жэлэй түсэбые ерэхэ жэлэй фе... ральда дүүргэхэ гэжэ шиидэнх...

ШУХАГ КОМБАЙН

ИВАНОВО. (ТАСС). «БПФ-3... гэжэ маркын түрүүшын комб... «Ивторфмаш» заводой гла... конвейерhээ ноябриин 10-да ... раа. Тус комбайниие нютагай м... гажалтад ухаалан зохёоhон ба... на. Энэ тон томо самоходно ма... на торфые пневматическа агре... нэгэн доро хэршээд, хуряажа а... даг юм.

Конструкторнууд хоёр он... хүдэлмэриие нэгэн доро дүүрг... ганса агрегат байгуулха ... асуудалые шиидхэжэ шадаа. ... бүхы хүдэлмэриие торф хүр... лаг хэдэн машина дүүргэдэг б... hан юм. Дээдэхи туршал... хэжэ үзэхэдэ, тус машина то... хуряаха талаар мүнөө бии бай... машинануудта орхолоо 20—... процентээр ехэ бүтээсэтэй.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной ноябриин 13.

СОЁЛШОДОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Захааминай аймагай соёлшод республиканска съездэдэ бэлэдхэлээр үнинэй. Клубуудай, библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэреэ hайжаруулха, эдэбхитэй, нүлөө ехэтэй болгохо талаар нилээд ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө энэ хүдэлгэжэ байhан тухай манай штатнабэшэ хүдөөгэй корреспондентнүүдэй хэдэн тэмдэглэлнүүдые толилнобди.

БЭЛИГ ШАДАБАРИИН ХАРАЛГА

Зал соо электрын гал намхаhаар унтарна. Клубай ендэр дээрэ Мылинска клубай нэгэдэмэл хоор. «Манай Эхэ орон» гэhэн дуунай ирагуу hайхан аялга энэ бүхэ гараад, намарай hүниин хабаhхыда суурьятан, тосхон дээгүүр жэргэн байна. Энэ үдэшэ бүхы тосхон замхан, клубай ендэр дээрэhээ соностоhон дуунуудые шагнаhан шэнги болонхой.

Энэ хадаа нютагай уран hайханай самодеятельностиин коллектив. Энэ коллектив бэлигтэй колхозниууд, багшанараhаа,—ондоо ондоо мэргэжэлтэй, hаhатай 40 гаран хүнhөө бүридэнэ. Хоорые нютагай hургуулиин багша Цыбикжап Дараев хүтэлбэрилнэ.

Энэ хоорой программа еха: «Партизан баяр» гэhэн литературно-хүгжэмэй композицадань «Манай Эхэ орон», «Ленинскэ комсомол» гэhэн ородой болон буряад дуунууд, шүлэг, хатар гэхэ мэтэ оролсоно. Энэ дуушад А. Цыренова, Г. Санжиева, Д. Ринчинова, хатарша Дылгыров, шүлэгшэн Е. Доржиева гэгшэд онсо шалгарна юм.

Энэ хоорой бэлиг шадабариие харалга hаяхан болоо. Тиин «40 лет Октября» колхозой уран hайханай самодеятельностиин гэшүүдэй бэтиг шадабари үндэрөөр сэгнэгдээ.

КОЛХОЗОЙ ХҮДӨӨГЭЙ БИБЛИОТЕКЭДЭ

Дадахай нютагта тиимэшье үндэр, ехэ бэшэ гэр бии. Энэ гэртэ үдэр бүри хүн зон хүгэгшэ байдаг. Энэ хүдөөгэй библиотекэ юм.

Шэнэ ном абахаа гү, али газетэ, журнал [illegible] уншаха гэжэ хаяа энэ гэр [illegible] хүнүүд [illegible] библиотекын [illegible]

Библиотекэдэ 6050 ном бии. Энэ фондонь жэл бүри нэмэжэ байдаг: нёдондо—200 тухэригэй, мүнөө жэл—үнөө 200 тухэригэй шэнэ ном абтаа.

Уншалгын зал соо элдэб янзын газетэ, журналнуудые уншажа болохо.

Библиотекэ досоогоо гоёор шэмэглэгдэнхэй: «Октябриин 47 жэл гэhэн фотомонтаж, уран hайханай литературын выставкэ, уншагшадта зүбшэл гэхэ мэтэ эндэ оройдоо hонирхолтой.

Мүнөө энэ 300 гаран уншагшад тоологдоно гэхэ гү, али нютагай зоной гурбадахи хүн бүхэн библиотекын уншагша.

Энэ библиотекые даагшаар Евдокия Раднаева 27 жэл хүдэлнэ. Тиин ном hудар тараагша, эрдэм ухаа дэлгэрүүлэгшэ гэhэн hайн нэрэ хүнүүдэй дунда алдартай болонхой. hүүлэй үедэ нүхэр Раднаева холын малшадта зориулhан нүүдэл 4 библиотекэ эмхидхээ.

ЭХИ ТАБИГДАА

Енгорбойн найман жэлэй hургуулиин багшанар hаяхан уран hайханай самодеятельностиин коллектив байгуулба. Энэ коллективтэ багшанар, hурагшадhаа гадна, колхозой гэшүүд олоороо хабаадана. Энэ коллективэй түрүүшын концерт амжалтатайгаар үнгэрөө.

С. ТАБДАЕВ.

Республикын город болон тосхонуудта хүүгэдэй 86 комнато эмхидхэгдэнхэй. Тэдэниие эмхидхэгшэд бултадаа hайн дураараа — түлөөhэгүйгөөр хүдэлмэрилнэ. hургуулиин хэшээлэй hүүлээр ямаршье харууhагүй байдаг hурагшад иимэ комнатонуудай хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Зураг дээрэ: Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилдаг заводой дэргэдэхи хүүгэдэй комнатодо.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

ГОРХОНУУД ДАЛАЙШЬЕ БОЛОДОГ

Энэ хүнэй нэрые алда томо үгэнүүдээр бэшээтэй байхыень дурахагүйт. Ари дуулахыеньшье соносоогүйтнай лабтай. Гэбэшье оперно театрай сцена дээрэ тэрэнэй үүргэ арсашагүй ехэ юм. Тиимhээ тиитэрээ энэмнай хэн гээшэб?

Ажалайнь дэбтэр дээрэхи мэргэжэл тухай хүсэнэгтэнь—«Хоорой артистка» гэhэн тайлбари олохот.

Аянгата шанга нэрэтэй бэшэшье hаа, тон шухала ажалаа бүтээн ябадаг бэлигтэйшүүлэй нэгэн тухай эндэ хөөрэхэмнай.

Буряадай Гурэнэй Ленинэй орденто оперо болон балетэй театрай творческо ехэ коллектив соо хоорой артистка Нина Степановна Зеленская хорин дүрбэн жэлhээ үлүү хугасаада таhалгаряагүйгөөр ажаллана.

Энэ түбшэн дарууу зантай, сагаан сэдьхэлтэй, бүүрал болоно ябаhан эхэнэр бусадhаа юугээрээшье онсо шалгаран тобойжо харагдадаггүй, юрын лэ дуушан хүн. Эрхүү хотын түмэр замай хүдэлмэришэнэй бүлэ соо 1917 ондо түрөө hэн. Эхин шатын hургуули түгэсхөөд, түмэр замай hургуулида hуралсаhан байна. Нина бага наhанhaa хойшо хүгжэм дуунда угаа дуратай, ехэ хорхойтой hэн. Түс hургуулидаа эмхидхэгдэhэн уран hайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байhаниинь гайхалгүй... Тэрэ үедэ—1932 ондо—Эрхүү хотодо Киевэй оперно театр гастрольдо ерээ hэн ха. Олон олон оперын зүжэг наада табидаг hааб даа. Тэрэниие ходо ошожо харадаг байгаа. Тэдээн сооhоо «Демон» оперые ехэ hонирхон hайшаашаhанаа мүнөөшье мартадаггүй юм. Нина багаhаа hонор шэхэтэй, абяа дуунай аяые алдадаггүй, хурса басаган байшоо. Түс оперо соохи Наташын ариие түрүүшынхёо соносожо, шэхэндээ хадуужа сээжэлдээд, hүүлдэнь hургуулиингаа хэшээлэй болоожо байха үедэ hэмээхэнээр hажаажа дуулаад лэ, багшадаа тойбо татагдаа hанахадаа, мүнөө эльгэ хаталдат юм.

Мүнөөхи түмэр замайнгаа hургуули амжалтатайгаар түгэсхөөд, залуу комсомолко Нина Зеленская Эрхүүгэй партиин горкомой дэргэдэхи партийна хиналтын комиссида ажаллаа. Тэндэ ажаллажа байхадаа, уран hайханай бүлгэмэй ажалые үргэнөөр эмхидхэжэ, өөрөө эгээл түрүүшынхёо дуунай мэргэжэл заалгажа эхилээ hэн....

Гэр бүлын шалтагаанаар Улаан-Үдэ ерэбэ. Тиихэдэ 1937 он ябажа байгаа. Нэгэтэ республикымнай радиокомитедэй хоорто хүнүүдые шэлэн абажа байhые hурагшалаад ошоо hэн. Тиихэдэ залуу композитор Бау Ямпилов Нинын хоолойе шалгажа үзөөд, хоорто дуулахыень дуратайгаар зүбшөөл үгөө hэн. Тэрэ үдэрhөө хойшо хуби заяагаа буряад искусствын хүгжэлтэтэй хододоо холбоо hэн.

Буряадай түрүүшын декадын бэлэдхэлэй үедэ хүгжэмтэ драмын театрта шэлжэн ороо. Тиигэжэ одоол ехэ искусствын үүдэ татажа, Буряадай үндэhэн оперын хоорой жэнхэни hуурииe татадсаhан хүнүүдэй нэгэн болоо бэлэй.

Манай театрай репертуар жэлhээ жэлдэ улам олошорон баяжана бшуу. Анха Москвада харуулhан композитор М. Фроловой «Энхэ Булад Баатар» гэжэ буряадай түрүүшын оперо, П. Берлинскиин «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмаhаа эхилээд, ородой болон Европын элитэ ехэ хүгжэмтэ зохёолнууд хүрэтэр—таби гаран оперонуудай хоорые сээжээр мэдэхэhээ гадна, хэдэн олон харюусалгатай партинуудые гүйсэдхэhыень нэрлэбэл: П. Берлинскиин «Баярта»—Булжамуур басаганай, Вердиин «Травиатада — Аниныш, Даргомыжскиин «Русалкада» — Ольгын, Римский-Корсаковой «Хаанай бэри» — Петровкын, Пуччиниин «Чио Чио-санда»—Кэтын, Чайковскиин «Евгений Онегиндэ»—Ларинагай, Дзержинскиин «Номгон Дондо»—Лукиничнагай болон Кара Караевай «Залинай замаар» гэжэ балетэй зүжэгтэ—Толстушкын мимическэ рольнууд болоно.

Өөрынгөө гол творческо хүдэлмэриhөө гадуур Нина Степановна театрайнгаа ниитын ажалда бодотоор хабаадалсадаг эдэбхитэнэй нэгэн гээшэ. Арбаад жэлэй турша партийна бюрогой гэшүүн байгаа. Профсоюзай МК-гай түрүүлэгшээр удаан жэл соо ажаллаа. Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэшье, мүн тэрэнэй hүүлшыншье жэлнүүдтэ агитаторай үүргые дүүргээ hэн. Мүн Бүхэсоюзна театральна нэгэдэлэй Буряадай отделениин правлениин гэшүүн байха зуураа, тэрэнэй түлөөлэгшөөр театртаа томилогдоо hэн. 1959 ондо Москва хотодо болоhон ВТО-гой 10-дахи съездэ түлөөлэгшэ болоно хабаадалсаhан юм.

Нина Степановна Зеленскаяе жэшээтэ hайнаар хүдэлмэридэhэнэйнь түлөө, творческоор ходо үргэжэ байдагыень хараадаа абажа, оло дахин Хүндэлэлэй грамотаар шагнаhан байна. Жэшээлхэдэ, СССР-эй Культурын министерствын Хүндэлэлэй грамотаар, БурАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар хоёр удаа, республикын Культурын министерствын болон бусад эмхинүүдэй Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэhэн байна.

Хамта хүдэлмэрилжэ байhан нүхэдэйнгөө дунда өөрынгөө үргэшаа hанаатай, зөөлэн зөөлэхэн зангаараа, шэнэ ерэhэн залуу хоорой артистнуудта эхын халуун анхаралаар хандажа, али бүхы туhаараа дэмжэн, шухала hургаал заажа үгэдэгөөрөө, илангаяа сценэ дээрэ түрүүшынхёо тараhан нүхэдтэ ёhото замай залуурша болоhоороо, хүндэтэйшье, хүндэлмөөршье ахамад нүхэрнай юм.

Д. БУДАЖАПОВ,
Буряадай оперо болон балетэй театрай артист.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй заседани hаяхан болоно, «hунгагшадай hанамжа дурадхалнуудые дүүргэхэ талаар Загарайн промышленна районой ажалшадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэри тухай» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тиихэдээ hунгагшадай дурадхал hанамжануудые бэелүүлхэ тушаа дурсагдаhан районой нютагай Советүүдэй гүйсэдкомууд зарим тэды хүдэлмэри ябуулаа гэжэ тэмдэглэбэ. 147 hанамжа дурадхалые бодотоор дүүргэхын түлэ хэмжээ ябуулганууд саг болзор соогоо зохёогдоhон, нютагай Советүүдэй эмхидхэлэй түрүүшын сессинууд дээрэ хаража үзэгдэhэн, баталагдаhан. Үнгэрhэн үе хүгасаа дотор 97 hанамжа дурадхал дүүргэгдээ. 12-ынь дүүргэгдэжэ байнхай. Гурэнэй мүнгэ зөөреэр hургуули, больница, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд баригдахаhаа гадна, харгы заhабаридха, илангаяа Загарайн, Доодо-Эхиин, Элхиин сельсоветүүдэй hуурин тосхонуудые болбосон тухалтай болгохо талаар олониитын хүсөөр яhала горитой хүдэлмэри хэгдээ.

СОВЕДУУДЭЙ ХУДЭЛМЭРИ

hУНГАГШАДАЙ ДУРАДХАЛНУУД ДҮҮРГЭГДЭНЭ ГҮ?

Доодо-Элхиин сомоной Советэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай тэмдэглэмээр (түрүүлэгшэнь нүхэр Вставская З. В.). Эндэ Хандагатайн леспромхозой (директорынь, райсоветэй гүйсэдкомой гэшүүн нүхэр Тугутов Е. И.) болон олониитын хүсөөр шпалозаводой эхин hургуулиин, хүдэлмэришэн-залуушуулай hургуулиин, медпунктын гэрнүүд баригдаhан. Новоильинскэ гэрнүүд баригдаhан. Новоильинск тосхондо ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай байра баригдаа. Эдэ болон дунда hургуулиин, больницын гэр байранууд уралаар дулаасуулагдадаг болоо. Доторойн табариин мүнгөөр Дархита тосхондо фельшерскэ пункт, Новоильинскдэ худаг, 5 километрhээ үлүү ута тротуар түхеэрэгдээ.

hунгагшадай hанамжа дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар Загарайн сельскэ Советэй гүйсэдком (түрүүлэгшэнь нүхэр Тютрин И. Я.) ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тэндэ 10 hанамжа дурадхалай 9-ниинь дүүргэгдээ. 80 хүнэй hууритай хүүгэдэй саад, уhанай башни, түмэр замшадай клуб баригдаа. Олониитын хүсөөр стадион үргэлжэ дээрээ заhабаридагдаа, скверүүд ногоорүүлагдаа.

Гэбэшье hунгагшадай дурадхал захяа дүүргэхэ талаар Загарайн промышленна районой, нютагай Советүүдэй гүйсэдкомуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум тэмдэглэбэ. Энэ зарим үедэ дүүргэхэ аргагүй зүйлнүүдые хэмжээ ябуулганууд соогоо олоор оруулhан байна.

hанамжа дурадхалнуудые гүйсэдөөр бэелүүлхын түлэ Загарайн промышленна районой, нютагай Советүүдэй олохон гүйсэдкомууд эмхидхэлэй хүдэлмэри зохихо саг болзор соонь ябуулаагүй, хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай асуудал нютагайнгаа Советэй сесси гү, али гүйсэдком дээрэ хаража үзөөгүй, энэ талаар гүйсэдкомой таhагуудай, ажахын эмхинүүдэй тоосоошье шагнаагүй, hунгагшадай дурадхал hанамжануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын комиссинүүдые, депутатска бүлэгүүдые болон олониитын эмхинүүдые хүсэдөөр элсүүлээгүй байна.

hунгагшадайнгаа урда депутадуудай саг үргэлжэ тоосохо ябадал эмхидхэгдэнэгүй, тэрээнэй эсэстэ hанамжа дурадхалнуудайнгаа ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай хүн зон ёhoop мэдэнэгүй.

hунгагшадай захяа бэелүүлхэ талаар Советүүдэй гүйсэдкомуудай болон депутадуудай хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдон түнхаглагданагүй.

«Забайкаллес» комбинадай, Зүүн Сибириин түмэр замай 4-дэхи отделениин, республикын Элүүрые хамгаалгын болон Гэгээрэлэй министерствын хүтэлбэрилэгшэд Загарайн промышленна районой hунгагшадай hанамжа дурадхалнууд дотоо табигдаhан асуудалнуудые аали удаанаар шиидхэнэ.

hунгагшадай захяа hанамжануудые бэелүүлхэ талаар дурсагдаhан дутагдалнуудаа усадхахыень Загарайн промышленна районой ажалшадай депутадуудай Советэй гүйсэдкомые Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум уялгаба.

Гадна Мухар-Шэбэрэй аймагта олон хүүгэдтэй эхэнэрнүүдые орден болон медальнуудаар шагнаха хэрэгэй ямараар табигдажа байhан тухай, Буряадай АССР дотороо нютагай Советүүдэй дэргэдэхи саг үргэлжын комиссинүүдэй ажал хүдэлмэриие шангадхаха тухай асуудалнуудые республикын Верховно Советэй Президиум хаража үзэбэ.

ОЛОНИИТЫН ХҮСЭНДЭ ТУЛГАЛБАЛ...

Хүдөө нютагуудтахи соёлой, хүмүүжүүлгын болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие эршэмтэйгээр ябуулха, олониитын эдэбхитэдые советүүдэй хүдэлмэридэ хабаадуулха—эдэ бүгэдэ нютагай Советүүдэй мүнөө үеын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ хүдэлмэриие сомоной Советүүд олониитэтэй холбоо харилсаагаа hайжаруулhанай ашаар лэ зүб шиидхэбэрилхэ ёhотой.

Советэй хүдэлмэридэ депутадуудые үргэнөөр хабаадуулан, олониитэтэй харилсаа холбоотойгоор ажаллан, хүдөөгэй эдэбхитэдые Советэй хүдэлмэридэ оролсуулжа шадаhан Доодо-Ториин сельсоветэй ажал бусадта жэшээ болоно үгэнэ. Энэ Совет газар нютагайнгаа хэмжээгээр, хүн зонойнгоо тоогоороошье аймаг дотороо томохон юм. Нүхэр Ф. П. Осколков түрүүлэгшэтэй энэ сельсовет арад зонойнгоо дунда соёлой, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар эмхидхэжэ шадаа.

Мүнөө тус Советэй дэргэдэ нүхэдэй 4 сууд, эхэнэрнүүдэй гурбан совет, арадай хоёр дружина, гудамжын 26 комитет, ариг сэбэрэй 36 пост, нэгэ дружина, депутадуудай 4 пост ажаллана. Эдэ бүгэдэ олониитын эдэбхитэнэй эмхинүүдтэ бүгэдэ 200-гаад хүн хабаадуулагданхай. Эдэнэй ажал хүдэлмэриие сельсоветэй гүйсэдком шадамараар ударидан, али болохо туhаламжа үзүүлжэ байдаг юм.

Ториин Соёлой байшангай директор нүхэр М. Г. Ахмадулин гэгшын хүтэлбэрилдэг арадай дружина эрхим hайнаар ажаллана. Үдэр бүри 10—15 дружинниигууд олониитын газарнуудаар ябажа гурим сахина. Энэ журам гурим эбдэгшэдтэ элдэб хүмүүжүүлгын хэмжээ ябуулганууд абтажа байдаг. Дружинын штаб «Хамуур» гэжэ ханын шог газетэ гаргадаг юм. Тус газетын хуудаhанда архиншад, залхуу хойротуудые шоглон бэшэжэ байхаhаа гадна, киногой эхилхын урда тээ тэдэн тухай хөөрсэ хурса үгэнүүдтэй шүлэгүүдые уншажа байдаг юм.

—Иимэ хэмжээнүүд захиргаанай талаар абтаhан хэhээтэhээ hурагүй дээрэ, хүниие hурган хүмүүжүүлхэ нүлөө ехэтэй байна,—гэжэ дружинын штабай начальник мэдүүлнэ.

Дружинын гэшүүд бүгэдөөрөө шахуу уран hайханай бүлгэмдэ оролсодог юм. Эдэнэй хүсөөр үнгэрэгшэ зунай үедэ Тори тосхондо 19 концерт наада табяа. Мүн полевой стануудтаа, малай фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр ябажа, холо концерт наада гаргажа, 100 гара удаа агитхал хөөрэлдөө эмхидхээ, ханын газетэ, «Дайшахы хуудаhануудые» 86 удаа гаргаhан байна.

Эхэнэрэй советэй хүдэлмэриие нүхэр В. А. Борисова hайнаар ударидан ябуулна. Тэрэнэй үүсхэлээр Доодо-Тори тосхондо модо, сэсэг тариха хүдэлмэри hайнаар ябуулагдаа. Мүн гэрэй эзэн эхэнэрнүүд малай тэжээл бэлэдхэхэ, таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Эдэ олониитын эмхинүүд нютагай Советэй олон түрэлэй ажал хүдэлмэриие шиидхэлсэхэ эдэбхитэй туhалагшад мүн болоно.

Хуушанай коммунист Б. Н. Тункеев түрүүлэгшэтэй Бургалтайн сомоной Совет ажахын, эмхидхэлэй ехэ ажал ябуулна. Бадма Найданович Советэй хүдэлмэридэ 25 жэл ажаллажа, ниилээд дүй дүршэлтэй болоhон. Нютагайнгаа Советэй үмэнэ табигдаhан ажахын шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ сомонойнгоо Советэй депутадууд болон эдэбхитэдые шадабаритайгаар элсүүлнэ. Энээнэйнь ашаар тус сомоной Совет жэлhээ жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбөө саг болзортонь дүүргэжэ байдаг. Соёл культура, hургуули гэгээрэл болон элүүрые хамгаалга эндэ эрхим hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Нютагай зоной дэрэар 8 жэлэй hургуули, участково больница, колхозой клуб, почтын таhаг, столово, стадион, гурбан магазин баригдаа. Бургалтайн сомоной Совет Буряадай АССР-эй нютагай Советүүдэй мүрысөөндэ олон удаа илажа, түрүү hуури эзэлжэ байдаг. Тус сомон 1964 оной hooho бэлэдхэхэ түсэбые 135 процент, үнэгэ бэлэдхэлтые 190 процент гүйсэдхэhэн байна.

Бургалтайн сомоной Советэй бүхы ажал хүдэлмэриин эрхим hайн байhаниинь гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, Советэйнь сесси үе саг соогоо үнгэргэгдэжэ, саг үргэлжын комиссинүүд ходоодоо ажаллажа, ажахын, соёлой, ажаhуудалай шухала асуудалнуудые хэлсэн, зүбөөр шиидхэдэг.

В. КЛОЧИХИН.

Зэдын аймаг.

Танилсагты: Чисаанын (Хори) хэлхээ холбооной таhагай залуу телефонист, ВЛКСМ-эй гэшүүн Вера Юнхай.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МИЛАН ХОТЫНХИД АЛЬГА ТАШАНА

СССР-эй Ехэ театрай артистнууд октябриин 27-до «Борис Годуновые» табижа, Италиин Милан хотодо гастролёо эхилээ hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо амжалтатайгаар наадажа байна. АПН-эй корреспондент И. Бочаров, Московско радиогой корреспондент А. Белобров Миланай зонтой совет артистнуудай ушарhан түрүүшын уулзалганууд тухай хөөрэжэ үгэхыень Ехэ театрай директор **М. И. Чуланиие** гуйба.

— Италида бууhан түрүүшынгээ минутаhaa бидэниие тон халуунаар, баяртайгаар угтаhан тухайдань онсолон тэмдэглэхые түрүүн хүсэнэб,—гэжэ М. И. Чулаки хөөрэнэ.—Аэродром дээрэ бидэниие угтагшадай дунда «Ла Скалын» олохон артистнууд бии байба. Тэдэнэр Москвада гастролёор ерэхэ үедөө бидэнтэй танил, хани нүхэд болоhон юм. Аэродром дээрэхи уулзалга, таанилдаанhаа харахада, манай ородуудай хүгжэмэй соёлые улам зонэй дунда дэлгэрүүлхэ арюун hайхан хэрэгтэ харилсаа холбоогоо улам хүгжөөхөөр бэлэн байhанайнь элирээ.

Илангаяа түрүүшээр сэдьхэлээ хүдэлгэхэ ябадал үүсхэhэн манай хүдэлмэриие энэ хаhи, халуун оршон байдал ехээр хүнгэдхэжэ үгөө. Угаа ехэ хүсэлэлгэ гаргаха ушартай бологдоно. Ехэ театрай сценэ дээрэ табигдадаг манай ехэ, орёо зүжэгые «Ла Скала» театрай сценэ дээрэ «таарууулан табиха» гэжэ оролдоходомнай, саг дуталдажа, абиртуулдаг байгаа. Манай зүжэгүүдые тэрэл хэбээрнь, Москвагайхидай харадаг ёhоор, тэдэл декорацинуудые хэрэглэн, миланайхидта харуулха гэhэн зорилго табинхай байнабди. Нэгэ бага ондоошог техникэтэй, ондоо хэмжээтэй сценэдэ дадаха хэрэгтэй байба.

Тиимэhээ хүдэлмэримнай эршэ, дэлисэ эхинhээ хойшо тон шахардуу байгаа. Репетицинүүдээ хара үглөөнhөө хойшо эхилээд (обедэй багахан забhарлалгаhаа бэшэ тээнь), бүхэли үдэртөө хүдэлмэрилдэг байгаабди.

Уридшалан хараалагдаhанай ёhoop, октябриин 27-до «Борис Годуновые» табижа, гастролёо нээгээбди. Энэмнай Миланай харагшад, шагнагшадтай түрүүшын уулзалга байгаа. Яахадааб гэхэдэ, сагай дуталдаhан дээрэhээ, генеральна репетици хэхэ гү, али ниитын харалга эмхидхэхэ арга болоогүй. Тиимэhээ манай наадатгые улад зоной ямараар сэгнэхэ байhые hанаата болонгёор хүлеэгээбди.

Зүжэгнай миланайхидые ехээр hонирхуулаа. Наадамнай амжалтатай байханъ гэжэ оперой түрүүшын картинануудай табигдаhанай удаа тухайлаа hэмди. Гэхэтэй хамта, октябриин 27-до «Ла Скала» соо «зүжэгшэ зон» гэхэ гү, али абаhаар hанал бодолоо хэтээд орхидоггүй хүнүүд суглараhан байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Миланайхид «Борис Годуновые» хороогдоhон редакциярнь мэдэхэ байгаа. Харин Ехэ театрай табихые харахадаа, Мусоргскиин энэ гайхамшаг зохёолой гүн гүнзэгы удхые болото дээрэнь ойлгожо абаха аргатай болоо. Удаадахи үдэрынь тэндэхи газетэнүүд энэ зүжэгэй юрэ бусa үргэн дэлисэтэйгээр харуулагдаhые, хубсаhананайнь гоё hайханиие, сценэ дээрэ угаа олон зоной хабаадаhые, дуушадай шадамар бэрхые магтан бэшээ hэн.

Манай үшөө нэгэ зүжэг—«Елбэрэй хатан» Миланда табигдаа. Артистнуудай дахинаа ехэ амжалтатайгаар наадаба. Зал соо байhан зон удаан тарангүй, манай артистнуудай сценэ дээрэ гаража ерэхыень дахин дахин уряа. Гэхэтэй хамта, «Борис Годунов» хүгжэмэй классикын эгээн гайхамшаг зохёолнуудай нэгэн гэжэ эндэ үнинэй мэдэрэгдэнхэй байхадань, харин «Елбэрэй хатан» мүнөө хүрэтэр ехээр ойшоогдоогүй байhан юм. Түс оперо «Ла Скалын» репертуарта удаан баригдадаггүй байhан. Тиимэhээ ородой хүгжэмэй энэ гайхамшаг дээжые миланайхидта шэнээр нээжэ харуулhандаа ехэ баяртай, урматайбди. «Елбэрэй хатан» иимээр лэ табигдабал, «Ла Скалын» репертуарые шэмэглэхэ зэргэтэй гэжэ манай итальян ханинар ехэ баяр баясхалангай мэдэрэлтэйгээр бидэндэ мэдүүлээ.

Манай коллективэй наадые хэблэлэй хуудаhануудта, итальян искусствын элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй хөөрэлдөөнэй үедэ тон үндэрөөр сэгнэгдэнэ гэжэ тэмдэглээ hэм. Үйлсэ гудамжануудта ябахадамнайшье мана миланайхид хандадаг зүжэгүүдэйтнай бидэниие ехээр hонирхуулhанайнь түлөө баясхалан хүргэнэбди гэжэ мэдүүлдэг байна.

Эндэхи газетэнүүд манай хоорые, оркестрые, тэрэнэй дирижёрнуудые онсолон тэмдэглээ. Евгений Светлановые, Константин Симеоновые дээдэ классай дирижернууд гэжэ нэрлэнэ.

Бага сага юумэндэ хүдэлдэггүй зониие hонирхуулжа, хүхеэжэ шадаабди. «Борис Годуновой» түрүүшын актда ямараар хандаhан дээрэhээнь мэдэхэдэ, «Ла Скалын» аудитори зүжэг наада hайн мэдэдэг зон байhаниинь элирээ.

Тиимэhээ искусство hайн мэдэдэг хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые бүлдэжэ шадаhандаа баясха ёhoopoo баясанабди. Тэрэшэлэн манай декорацинуудые ехээр hайшаадаг, хүнэгын нээгдэмсээр нэрьемэ альга ташалгаар угтана.

—Манай коллектив Милан хотодо ехэ дэбжэлтэтэйгээр, ехэ омогоохоттойгоор наадажа байна. Манай арадай, манай ороной эгигэл найдабариие харюулхын түлөө ла хамаг хаба шадалаа гаргахабди.—гэжэ М. И. Чулаки хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Милан.

Уншагты, hонин даа

ЯАЖА АБЯА ИЛГАРУУЛХАБ

Врач Анатолий Анатольевой «Яажа абяа илгаруулхаб» гэhэн статья «Здоровье» журналай сентябриин нэгэ номерто толилогдоhон байха. Шэнэ hонин гэжэ хэблэлэй агентство (АПН) тус журналай редакциин зүбшөөлөөр, энэ бэшэгыень азрим тэды хуряамжалан, уншагшадайнгаа анхаралда дурадхана.

Шагнаhан дуунайнгаа аялга тэрэ заандань дабтажа шададаг хүнүүдые угаа hонор шэхэтэй, аялга, абяа илгаруулхадаа бэрхэ гэжэ хэлсэдэг.

Зарим хүнүүд, жэшээнь, «Шиидам» гэhэн дуу дуулаха мүртөө hамараад, «Талада ургаhан гансa хуhан» гэжэ дуунай аялга руу хадуршадаг ушар бии.

Яахадаа иимэ хоёр ондоо байнаб? Энэ хэдэн шалтагаан бии байха. Шэхэнэй дуулаха, хүгжэм, дуу сээжэлдэхэ шадабари, шагнаhан аялгаяа тэрэ заандань дабтан дуулаха шадабари ехэ үүргэтэй. Тиигэбэшье нэгэ абяанай шанга hулые нүгөө абяанай хүсэнhөө илгаруулжа шадаха гээшэ ехэхэн удха шанартай. Мүнөө хүгжэм дуунай абяа яажа илгаруулха тухай хөөрэлдэжэ байхадаа, энээхэн шадабариие эрхимэ тоолохо ёhотой болонобди.

Хүгжэм болон дуунай аялга, абяа илгаруулха шадабариие хүгжөөжэ болохо байhаниинь элирүүлэгдэhээр үнинэй.

Ямаршье түбэггүйгөөр хүгжэмэй аялга сээжэлдээд, тэрэ заандань дуулажа шададаг байхада hайн. Тиигэбэшье хүн зоной 30 процентнь аялга, абяанай дэлисые тэрэ заандань сээжэлдэжэ хадуужа, дуугаржа гү, али дуулажа шададаггүй гээд тусхай шэнжэлгэнүүдээр тодоруулагдаа. Тиимэhээ хүн гээд лэ дуунай аялые зүбөөр хадуужа абаад, дуулажа шадахагүй байна бшуу. Энэ дутагдалые заhаруулхада болохо гү гэhэн асуудал гарана. РСФСР-эй Педагогикын эрдэмэй академиин үнэнтэ гэшүүн, Ленинскэ шангай лауреат профессор А. Н. Леонтьевой хүтэлбэреэр Москвагай университедэй психологиин таhагай научна хүдэлм[illegible] шэнжэлгэнүүд энэ асуудалда харюу үгөө.

Эндэ хэгдэhэн ажаглалтануудhаа иимэ [illegible] гаргагдаа. Ямаршье дэлисэтэй абяа гаргажа шадаха тусхай тухеэрэлгэ хэгдэжэ болохо. Тэрэниие хүдэлгэхэдэнь, тусгаар абяан гараха. Абяанай хүсэ илгаруулжа шададаггүй хүниие тэрэ тухеэрэлгын гаргаhан абяа шангаар дабтахыень баадхаха. Шагнаhан абяагаа тэрэ заандань үгүүлжэ шадахагүйдэ, хүдэлжэ байhан прибор хүн хоёрой абяануудай аялгань ниилүүлтэр хоолойгоо хубилгахыень хүниие баадхаха.

Дээрэ дурсагдаhаниие үндэhэ болгон, хүнэй хоолойгоо ниилүүлжэ hураhан хойно шагнаhан абяагаа шангаар бэшэ, харин аман соогоо үгүүлхыень дурадхаба. Эсэстээ хүнэй түбэнгиин абяанай гурбанууд зохихо частотатайгаар, тон аалиханаар шэмээ гаргажа үргэлжэлбэ. Энэ түмэршэ дарханай хажуудахи шэнэ балташын ажалдаа дүршэжэ байhандал адли ушар болоо. hая hуража байhан балташан түрүүшээр бии шадалаараа далайжа сохибошье, онохгүй—саана, наана бултадаг ха юм. Балсан тарнуудай hурамхи, мэргэнээр хүдэлдэг болохоод, ажалынь оншотой, бүтээсэтэй болодог гээшэ.

Хүдэлжэ, абяа гаргажа байhан генератортай нэгэ доро бэшэ, харин тэрэнэй хүдэлхөө болиhон хойно абяанайнь аялга дабтаха гэhэн бүри хүшэр зорилго хэжэмэнь табигдаба. Тэрэ гэhэнhээ хойшо хүнэй психическэ шэнжэнь эрид хубилаа. Яахадааб гэхэдэ, шагнаhан аялгаяа түрүүшээр сээжэлдээ хадуужа абаад, хэдыхэн сагай үнгэрhэн хойно hажаажа дуулаха ушартай болобо.

Түрүүшээр хоолойгоо эзэhэн hорижо, алибаа дэлисэтэй абяа үзүүлжэ hураhан хадаа, үнэхэ хүмнай энэ табигдаhан зорилго зүбөөр дүүргэжэ аргатай болоhон байна. Энэ hорёоной ашаар лэ хүнэй шэхэндэхи хадуусын клеткэнүүд зүб мүрөөр хубилжа эхилhэн байгаа.

Яахадаа бэеын балсангай эшэсэ, hунасаhаа үндэhэтэн нэмэгтэй хүгжэхэ болооб гэхэдэ, шүрбэhэ балсангууд бидэнэй мэргэнээр, оншотойгоор хүдэлгэжэ шададаг органууд гээшэ. Тиигэжэ шэнжэлэгдэhэн хүнэй абяанай хүсэ, дэлисые зүбөөр илгаруулха шадабаринь хүгжөөгдэhэн байна. Элүүр бэетэй хүнэй хүгжэм дуунай аялга шагнаха, тэрэниие дахин үгүүлхэ шадабариие дээшэлүүлжэ болохо байhыень психологууд элирүүлээ. Тиид үбшэнhөө шалтагаалжа органическа хубилалтын болоhон дээрэhээ дуулаха мүүтэй болоhон хүнүүдтэ врачнууд туhа хүргэжэ шадаха байна.

(АПН).

„ТӨӨРИГДЭҺЭН ХУБИ ЗАЯАН“

(Гурбадахи номһоо хэһэг)

Д. БАТОЖАБАЙ

ШУБУУНАЙ хөөбэр хунжэл соо хэбтэһэн Распутин, заазаһан алууһан мэтэ ехээр амаяа ангайлган абһаалхэ зуураа, томо балсантай гараа өөдэнь үргэн һайн гэсэ һүнияна ха. Үнэхөөрөөшье, томо балсантай юм һэн. Азербайджан уладай «пити» гэжэ шүлэ шанадаг шабар горшоогһоо нэгэшье бага бэшэ аад, тон тэрэ горшоогойнь үнгэдэл адли хүри улаан үнгэтэй балсангыень нэгэ һайн Вырубова таалаһанайнгаа һүүлээр үглөөнэйнгөө туалет яаралтайгаар эхилбэ. Теэд Распутин сожоошье татанагүй, харин орон дээрэһээ хэбтэһэн зандаа Аннын туалетнэ тумбочка нээгээд, хахадһаа доро оройһон шэлтэй коньяк гаргажа, хоолойгоорнь нэгэ хэды гудамхаад һөөргэнь табижархиба.

— Гриша, яагаа аягүйгөөр байнаш? — гээд, Анна нюдөө ехэ болгоно.

— Бурханай хараагүй газарта, бузар гэжэ байдаггүй юм!

— Шамайе бурхан харанагүй гэжэ һанаа гүш? — гээд Анна миһэд гэбэ.

— Хэрбээ бурхан хараа һаа, минии коньяк шэлээрнь уухые бэшэ, үбгэнэйнгөө эзэгүйдэ шинии намтай унтахые хараһан байха! — гэжэ хэлэхэ зуураа, бажаганаһан бүдүүн хоолойгоор Распутин эльгэ хатана.

Мэнэ һаяхана хуушан тухэлдөө ороод байһан Анна Вырубовагай хасар гансата улайжа, энеэжэ байһан Распутинай амыень шубуунай хөөбэр хунжэлөөр орёогоод, хоёр гараараа даран, өөлүүдгүй тэрэнэй углуутай тэбхэр лухыень шоб байса таалаад, саада таһаг уруугаа түргөөр ябашаба.

Үни удаан саг үнгэрөөгүй, оройдоо хоёр саг тухай болоод байхада, Вырубовагай столово дотор тусхай уряалта нүхэдынь сугларшанхай, хаһа дундаа халуун обед барижа һуубад. Сдоо юу хэлэхэб. столынь эдихэ юумэнһээ боложо нугараагүйхэн байна. Архи тухай бү хэлэгты, үнгэржэ ерэхэдээ гансахан Францийн маркатай табан янзын улаан архи хүн бүхэнэй урда шахуу харагдана. Айлшад һаяхан эдеэлжэ захалһан тухэлтэй. Юундэб гэхэдэ, бүгэдөөрэн шахуу шараһан блинынүүдые шара тоһон уруу шэхээд лэ, аман уруугаа эльгээнэд. Гансал епископ Варнов галуунай мяханда хоёр гараараа аһашанхай байба. Теэд энэншье гайхалгүй, үсөөн дуу гарадаг түргэн эдеэлдэг хоёроороо Петербургын бараг түшэмэдэй дунда мэдээжэ болонхой епископ бшуу. Энэ галуу эдижэ һууһан үндэр шажантын хажууда граф Танеевтан гэрээрээ һууна. Мүн тэрэшье гайхалгүй юм. Анна Александровна Вырубова граф Александр Сергеевич Танеевэй басаган бшуу. Нүгөө талаһаань эдэ ехэшүүлэй урдаһаа өөрөө Гриша Распутин, Петр Александрович Бадмаев, Головин, Сазонов (һамгатаяа), Ламанскатан гэрээрээ, үшөө Саблер болоод бусад һуунад.

Энэ үедэ гудамжаар шууяжа ябаа үлэн хооһон зон, мүнөө эндэ стол дээрэ байһан эдеэн тухай зүүдэлхэшье габэл, нэрыень мэдэхэгүйнь сохом! Ай, хөөрхэй, ямар жэмэс үгыб! Загаһан тухай бү хэлэгты! Теэд эхэнхидээ эндэ суглараһан айлшад осетринын мяхаар гаргаһан шүлэ уунад. Шэнэхэн загаһанай үрэһэ, зөөхэй, буталһан сыр, дабһалһан һархяаг мэтын эдеэнһээ хүн бүхэн өөһэдынгөө дураар ама хүрэбэд. Подлив хэһэн торхируугай мяхан, шараһан галуу, нугаһанай мяхан эхэнхидээ айлшадай аман уруу ородог байба. Петр Бадмаевшье энэ табаг барилгаар зонһоо гартанагүй. Зүб ааб даа, монгол угай хүн юундэ мяханһаа тунхарихша бэлэй. Головин, граф Танеев мэтын хүнүүд һэмээхэн жакедэйнгээ шагта тайлажа, нэгэ бага гэдэһээ һуладхана тухэлтэй.

Тоһо лэбшэшэһэн тарган галуунай хүл абаад Петр Бадмаев зулгааха зуураа:

—Римэй тумэн үймөөшэн үзэсхэлэн һайхан гү, али гайхалтай юумые үзэхэ харахаяа хүсэдэг байгаа. Харин манай Петербургын үймөөн хадаа болбосоролгүйшүүлэй тулхисэлдөөн гү, али болбосоролтойшуулай харуул, наншалдаан гээшэ!—гэжэ байжа жажалхынгаа забһараар хөөрэнэ.

— Бузар, бузар лэ саг боложо байна!—гээд Александр Танеев нариханаар гоншоотон дуугарба.

— Бузар! — Мүн лэ хүнһөө гэзгэдэхэгүйн тула Распутин хүнды сэбжэ соогоо хүрд гэнэ ха.

— Гансал бурханда һүзэггүй атеистнүүдһээ боложо хамаг энэ үймөөн шууянанай хүдэлһэнние болбосоролтой хүн бүхэн мэдэжэ байгаад, харин нюдөөрөө хараһанаа сэхэ хэлэхэ дуранинь үгы бшуу, — гээд Сазоновой һамган нялууханаар дуугарба.

— Юрэдөө, юуншье гэһэн үймөөн гээшэб! Гол хүтэлбэрилэгшэдыень һомо хайрлангүй бүтэдыень бүүдажархёод, үлэһэн золигуудыень түрмэдэ хаяжархихоёо яана гээшэбибди! — гэжэ хэрүүлхэнгеэр Саблер дуугараад, дабхаряатай бэлтэгэр улаан нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршаһаар һуриһаа бодоно.

—«Түрмэнүүдтэмнай улуу һууриугы» гээд министр Дурнов дуугараа һэн,—гэжэ Бадмаев хэлэхэ зуураа, сагаан салфеткаар амаяа аршана ха.

Үнэн дээрээ, һая нааша Бадмаев Дурновотай уулзаагүй байгаа. Тиигэбэшье, бэеэ дээгүүр абхуулхын тула заримдаа иимэнүүд үндэр нэрэнүүдые тэрэ хэрэглэдэг һэн.

Хаанай Ордон шадарай түшэмэдэй хоол барилга түгэсэл тээшээ ерэбэ хэбэртэй. Граф Танеев жакеткээ шагталжа захалба. Зарим өрөөшүүл сигаретэ амандаа зүүбэл.

— Агуухэ оршолон һэдэлгэшэ эхэнэр хаан Александра ханһээшье айдаггүйһөө гадна, өөрынгөө шажанда хатуу нангинаар этигэжэ, бүхы арадай урда христианска мүргэлтэйб гэжэ өөрыгөө соносхоод, агуухэ оршолон һэдэлгэшэ святой Георгиин тала бариһан юм. Тэрэнэй нангин мүргэл шүтөөн танай гэр бүлые хамгаалжа ябаг! Ород гүрэнэй үргэн суу, үндэр солые бэхижүүлэг бээд Александра хатанда минии хэлэхэдэ, нюдэнһөө уһа дуһалуулан намайе таалаа һэн. «Өөрөө Николай хааншье, эдэ революционернүүдһээ боложо, үргэһэ нойргүй, эдэе хоол эдихээ болинхой», — гээд тэрэ намда хэлэхэ зуураа, бүри ехээр бархиршоо һэн. Ёһоороол бузар, бузар лэ атеистнүүдһээ энэ тодхор гарана. Тэрэ Ульянов гэгшыень хэдэ мянган манай полици жандармынхид оложо бариха шадалгүй юм гээшэ гү? Халаг даа, тэрэнние амидыгаар барижа решетко соо һуулгаад, Александрийска дурасхаалай баханаһаа үлгөөд, амитан зондо үзэсхэлэн болгон харуулһайб! — гэжэ байгаад Вырубовагай дуугархадань, тэрэнэй зузаан уралай үмэрилдэхые алдангүй хаража һууһан Распутин, «гүйжэ ошоод үшөө нэгэ таалажархидаг һаа» гэжэ досоогоо шэбшэхэ мүртөө, зүрхээ һэмээхэн эльбэбэ.

— Зүб лэ тиигэжэ агууехэ хатанние һамааруулааш! — гээд Танеев басагаяа магтана.

— Зүб! Зүб! — гэжэ байгаад Распутин үндэгэшэбэ. — Би баһал хаан хатан хоёрые абарһан хүн гээшэб! Архиерей Антониин бурханай һургаал хэлэһэнэй һүүлээр, хаан хатан хоёрой ухаагаа дүйрэшөөд байһаниинь: «Байгты!» — гэжэ хашхараад, хэрээһэ таалуулһамни гансата сэдьхэлээ заһаржа, хоёр тэрһээмнэ намайе озожо ороод һэн. «Минии һайхашаан дурладаг шамайе бүгэдэ мартаа һаань, бүгэдөөрэн шамһаа арсаа һаань, би, би наһаараашье шамайе мартахагүйб!»— гээд хаанай хатан Александра Федоровна намда хэлээ бэлэй.

Нигэжэ Гриша Распутинай бүдүүн бүха хоолойгоор зоходон байжа хөөрэхые шагнажа һууһан Мария Евгеньевна Головина мэнэ мэнэ уяраад бархирһанаа гү гэмээр шарай харуулаад, амилангүй тооной һууна ха. Энэмнай удхын ехэ удхатай юм. Анха түрүүн энэ жэлэй өхөөр Головинай һамган Мария Тобольск город түрэлдөө айлшалхалаа епископ Антонида мүргэһэн байгаа. Тэрэ Тобольскын епископ Антоний айлшаар ерэһэн Мария Евгеньевнае нэн түрүүн Григорий Распутинтай танилсуулһан юм. Эгээл мүнөө һуни энэ Вырубовагай Гришкатай хоногшодол аллаар. Головинай һамган һара тухай Распутинтай сэнгэжэ. наһаараа мартахагүй сэдьхэлэй жаргал зүрхэн соогоо хадагалан, Петербург асараа бшуу. Тэрэ гэһээр Распутинние зүүдэндээ хаража, удэр, һүниин һанаа үнөөн боложо зобоходоо, архимандрит Феофанда хандажа: «Тобольск город дээрэ епископ Антониин хажууда амиды бурхан Григорий Ефимович Распутин хамаг шүтөөл буяниинь хэжэ байнал!» гээд дуулгаһан юм. Шэнэ һонин дуулаһан архимандрит Феофан һонирхожо, тэрэ доронь Тобольск город нэхүүл эльгээн, Гриша Распутинние Петербург асаруулһан байгаа. Николай хаанай хатан Александра Федоровна һүүлэй жэлнүүдтэ толгойгоо үбдэжэ зободог, оромгүй үүр сухалтай болошоһон юм. Иэн түрүүн Распутинай бии болоходо, «амиды бурхан», святой Григорий Ефимовичые хаанай ордондо ерэхыень хатан Александра дуудажа, өөрынгөө «үбшэн» тухай хандаһан юм. Теэд тэрэ гэһэн сагһаа хойшо үни удаан болонгүй хаанай хатан толгойгоо үбдэхээ болижо, амаргүй хүхюу хүнгэн болошоһон байгаа. Хамаг тэрэ үбшэнэйнь шалтагаанай эрэ хүнһөө сэдьхэлэй хангалта абадаггүй дээрэһээ болоһонние Распутин таажа, тэрэнние аргалха шадалтай байһан бэелээ өөрөө зальбарна бшуу. Эхэнэр лэ хаяа эхэнэр гэһэнһээ үдхатай. һамгалай аман яашье баригдахагүй байһан дээрэһээнь, хайшаншье гээд һаань хамаагүй хаанай хатанай дэргэдэ ябадаг княгининүүд ба графининүүд энэ Распутинай эрдэм шадабарине гунэзгы нюусаар бэе бээдээ шэбэнэлдэн дуулгалсажа, эльжээндэ зогсоогүйхэн өөһэдөө үрдилдэжэ байгаад толгойнуудайнгаа «үбшэн» аргалуулжа эхилһэн намтартай. Үнгэржэ ерэхэдээ, агуухэ княгиня Ольга Николаевна хаанай хатан Александра гэгшын эрилтээр хаанай Ордондо саг үргэлжэ Гриша Распутинай байдаг болохыень Николай хааһаа гүйһан юм. Харин энэ ушар дээрэһээ боложо Николай хаан өөрынгөө инаг Александра хатантайгаа арсалдаадшье абаһан байгаа.

Эгээл мүнөө болоод байхада, хаанай ордон шадарай княгининүүд ба графининүүдай, үнгэржэ ерэхэдээ хаанай хатанай толгойнуудай «үбшэн аргалһан» Распутин Петербург хотодо дээрэ ахагүй хүн болонхой юм. Распутинай дурагүйдэһэн министрнүүд, архимандридүүд, епископууд бүгэдөөрэн тэрэнэй үлөөһэн тээшэнь үнажа, урэбхиһэн тээшэнь боложо байдаг болонхой. «Хаанаһаа Распутин святой байба гээшэб!»—гэжэ нэн түрүүн үгэ алдаһан Тобольск городой епископ Антоний һууриһаа хиидэжэ, мүнөө Тверь город дээрэ амандаа уһа балгаад абяагүйхэн һууна. Распутинние анхан асарһан архимандрит Феофан тэрэ нүхэрэйнгөө һалихай ябадалтайе мэдэхэдээ, Николай хаанда бэшэг бэшэжэ байһаар, духовно академиин инспектор гэжэ алдар нэрэһээ һалаад, мүнөө Крым дээрэ хадуун наранда нюргаа шаража хэбтэнэ бшуу. Дотоодын хэрэгэй министр энэ жэлдэ боложо Дурново гансал Распутинай һайгаар нимэ үндэр түшаалтай болоо бшуу. Үнэхөөрөөшье энээхэн һүүлэй жэлнүүдэй турша соо, дотоодын хэрэгэй хэды министрнүүд һэлгээ гээшэб? Горемыкинние—Сипягин һэлгээд, һүүлээрнь фон Плеве, тэрэнэй удаа Святополк-Мирский, уданшьегүй тэрэнние Булыгин һэлгээд, харин мүнөө Дурново болоод байна ха юм! Эгээл нимэ наймаа хэдэг Распутинай штаб—энэ Вырубовагай гэр болохо юм. Хара хүшэгын саана Распутинтай хамта ажалладаг нүхэдынь мүнөө эндэ суглараад байна гээшэ. Харин эдэнэрэй дунда бараг һууриэзэлхэһээ гадна, хаанай ордон дотор зүгөөргүй нягта холбоотой Лохтина эрүүлһээ боложо эндэ үгы. Тэрэ туламтай мяхан шэнги балмагар тарган Лохтина эндэ һаяхан Распутинние бунялалдажа Вырубовагай хэрэлдээд, энэн уруу ябахаяа болёо юм. Теэд тарган Лохтинае өөрөө Распутин хаһаанһаа алдалагүй, харин заримдаа зали заб оложо, тэрэ гэргэнэй сэльхэл ханаадаг байгаа бшуу.

Гэрэй гэшхүүр өөдэ шагнааряхаһаар, яаралгүйхэнеэр графиня Корсакова-Дондукова гаража, зузаан дүб үүдэнэй захада байһан кнопко дараба. Уланшьегүй, графининн гэртэ орохоло хамаг айлшад Анна Вырубовагай үргэн ехэ зал соо орошонхой, халуун зутаагаа үргэлжэлжэ байгаал һэн. Ёһо ёһолон хамаг айлшадаар хальмаг эхэнэр графиня Корсакова-Дондукова мэндэшэлэлсэд, баһал тэдэнээр хамта һуулсана ха. Энэ графиня хадаа мүн лэ эдэнээр хамта хаанай хара хүшэгын саана ажалалсадаг зонуудайнь нэгэн гээшэ.

Хамаг эндэ суглараһан зоной азаргэ ахашуулайнь нэгэн болошо Григорий Распутин:

— Энээхэн Витте Дурново хоёр намда балайшье зохилгүйгөөр харагдадаг болоод байна,—гээл үгээ эхилбэ.—Шадаал һаа, эдэ хоёрые Ордонһоо холо болгохо юм. Теэл энэ һая Папа намда: («Папа», «Мама» гээд, Николай хаанние, Александра хатанние нэрлэдэг һэн) Гриша шамдаа аргагүй дүлтай гээшэб. Үдэршье бури ороод ерэжэ байхадашни хамаагүй: гансал элдэб хүнэй түлөө эрилтэ бү хыш даа гээ бэлэй. Тиибэшье, минии үнэнхэһөө һайһанадаг энэ граф Витте Дурново хоёр эндэ һууһан бидэнэртэ айхабтар дурагүй тухэлтэйгээ.

«Святой» гэжэ суудэ гараһан Распутинние эдэ хоёр үнэншэжэ тоохогүйһөө гадна, «барга мэхэшэн» гээд нэрлэдэг байгаа. Энээн тухайнь хобой үзүүр дамжуулан шашаг һамгадһаа өөрөө Гриша дуулаһан юм. Теэд гансашье граф Витте бэшэ, өөрынь туһалжа министр болоһон Дурново бэшэ, харин бүхы Петербург соо, арад зоной дунда, епископууд болон шажан баригшадай дунда, хүүли засаг хүтэлбэрилдэг ноёд һайдай дунда, дворянуудай дунда Распутин тухай, тэрэнэй штаб тухай нюуса шэбэнэлдээн, хорон үгэнүүд бии болоһоор үнинэй.

Өөдэ хитаршаһан урал дээрэхи һахалаа мушхажа, сартаа байһан сигаретээ тамхинай түгсэг хаядаг амһарта соо нюхан унтарааха зуураа:

—«Новое время» гэжэ газетэ соо зүб лэ бэшээ. Бидэндэ харша үзэлтэйшье газетэ бол, зүйтэйл юумэ бэшээ!—гээд хонгёо баритон хоолойгоор эхилбэ.—Мүнөө Портсмут дээрэ болоһон эб найрамдалай договор хадаа Ород гүрэн Япон хоёрой хожомойнгоо дайнда бэлэдхэхэ гэһэн амаралтын станци гээжэ гээд тэндэ бэшээ һэн. Тиихэдэ, мэхэтэй Витте энэ «станци» байгуулһанайнгаа түлөө граф нэрэ зэргэ абажа, үшөө министрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ болошобо ха юм!

Петр Бадмаев хоолойгоо заһажа, хурса хараханууд нюдөө тэндэ һуулан зоной нюурнууд дээгүүр адаалхайгаар халтируулаад абахатаяа хамта:

—Дипломатическа алдуугайнгаа хажуугаар, Сергей Витте аргагүй ехэ стратегическа алдуутай договор Портсмут дээрэ Япон гүрэнтэй баталаа. Амиды сагтаа Манжуур дээрэ японтоной нэгэшье солдат үлөөхэгүй гэһэн нангин политика хаан-эсэгэ Николай хаанай үршөөлөөр би ябуулааб. Яахаяа тэрэ «солон шаранууд»-та» урда Манжуурые үгэбэ гээшэб?! Хамаагүй, хамаг Сахалин үгэхэдэнь болохо байгаал! Үшөө багадаа һаань, контрибуциишье түлэхэдэ хамаагүй һэн... Хитадай эб найрамдал байгуулхын тула хэды дахин Виттедэ хандахаһаа гадна, Николай императорай нэрэ дээрэ, өөртэнь мэдээсэл бэшэһэн хүн гэжэб. Энэ хэрэгээр Хитад, Монгол, Манжуур дээгүүр Росси гүрэнэй нүлөө харуулан аралжаа наймаагаар нягта холбоо хэжэ захалхадамни, өнэ Витте финансын министр байхадаа, үнөөхи хоёр миллион дээрэмни мүнгэн зөөри нэмэжэ үгэхээ хайрлаа һэн. Ай халаг даа, ямар һохор политика гээшэб!—толхорһон янзатайгаар толгойгоо һэжэрэн, нюураа үршылгана.

Граф Танеев шэгээ улаан болгожо:

—Үнгэрһэн юумэ үнгэрөө. Хүндэ хүргаа үгэбэлшни, бүхы гарыешни ээм мүрөөршни бүгэдыень таһалан абахаяа оролдодог юм гэжэ үнэн! Тэрэ бузар Безобразовтан, Алексеевтанһээ боложо энэ үршагтай дайн сэрэг Япон гүрэнтэй эхилээбди. Арбанай алаг мүухэй, долоной доройн доромжоор энэ дайгаа дүүргээбди. Иимэ юумэнэй болоод байхада, ямаршье һаа, ёһотой ород хүн байтараа Азиин олтирогой заахан шарахан «хүлганада» гүталаа соо мэрүүлжэ байһан Ород империе шаналжа эшэһэн гайхаһалдаа нюураа хаһа газараа олоногүйб. Харин тиихэдэ эдэ революционернүүд, илангаа большевигууд юу эрнэ гээшэб! Эдэ большевигууд Япон гүрэнһөө, доро доро, ямаршье дайсанһаа аймшагтай дайсанай гэжэ мэдэгты! —гээд дуугаа шангадхан, хаһа согоо хашхаржа байтарнь, сонхын шилэ наяраад, үлгөөтэй гоё люстрыень буугай һомон бутар дайраха мүртөө ханада үлгөөтэй хаанай бэеын зурагай баруун нюдыень шобто сохижорхибо.

Гэртэ байһан зоной юун болоһониинь таажа ойлгоогүй байтар бүгэдэй абянуу д энтэ тэндэһээ ташаганалдан, хүн зоной хашхаралдаан шууяан соо бута бүүдүүлһэн сонхын газаа гудамжаһаа сонослоожо захална ха. Эндэ һууһан эхэнэрнүүд шарай шууяа табилдаад, үргэн залай үрөөн углууда обоорошобот. Бухэли үдэртөө абягүй һууһан епископ Варнов, стол доодо бүшүү ороод, хэрээһэлэн мүргэжэ захалба. Саблер, Танеев, Бадмаев гурбан яаралтайгаар сонходо ошоод газаашаа харанад ха. Харин, Петербургын үргэн ехэ гудамжада уймажа байһан арад зон тээшээ морин хасагууд һэлмэчүүдээ далайнхайнууд дабхин ороно ябабад. Тэдэнэй дундаһаа нэгэ булагынь Вырубовагай гэр тээшэ зүг барин гүйлгэлшэбэ. Нүгөө талаһаань байһан гэрһээ холо бэшэхэнэ, уйтан переулок эзэлдэһэн худалмэришэдэй зэбсэгтэ отряд хасагуудай урдаһаа эмхигүйгөөр буудан угтанад хэбэртэй. Энэ хадаа ородой түрүүшын революционно гал дүлэнэй эгээл эхин болохо заахан ошон замбуу түбине хожомоо дэлгэрһэн суутай юм.

—Бурхан абарыг, түймэр эхилбэ! —гээд Танеев хашхарха зуураа, углуда обоорожо байһан эхэнэрнүүд тээшэ хоёр гараараа толгойгоо барьяад харайба. Айһан эхэнэрнүүд тэрэнэй өрөөнээр хараһан зэрлиг нюдэнһөө бури этээрхэлдэн шангаар хашхаралдажа, харин Вырубова өөрөө мэдээ табин, ухэһэн юумэдэл шала дээрэ алдалан унашана.

Нюдөө хёртойлгоһон Петр Бадмаев:

— Уһан! Уһан хаанаб? Уһа турьягты!—гэжэ байгаад хашхарна.

Энээхэн зуура Гриша Распутин гүйжэ ерээд Аннын томо хуханиинь забһараар ута хургануудаа хабшулан зүрхэнэйнь сохилол үзэнэ хэбэртэй.

—Саашаа бол!—гэжэ өөрөө Бадмаев эзэрхүүгээр Распутинние балдашаад, түгэл эмнэлгын доктор гээшэб гэжэ Ордон дотор суурхадаг дээрэһээ, унаад хэбтэһэн Вырубовагай сарбуу шүүрэн, һудалыень барижа захалаа һэн.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной ноябрийн 13.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН СААНАҺАА

„Ла Скала“ театр соо ехэ хүхюутэй

РИМ, ноябрийн 11. (ТАСС). «Ла Скалада» Ехэ театрайхидай табиһан Н. А. Римский-Корсаковай «Садко» оперын ехэ амжалта түйлаһан тухайда Италиин бүхы газетэнүүд бэшэнэ.

«Садко» гэжэ ульгэр «Ла Скала» театр соо ехэ һонирхол үүсхээ гэжэ «Пэзе сера» газетэ мэдээсэхэ зуураа, оперодо наадагшадай бэрхэ, шадабари тухай, дирижер Евгений Светлановай уран бэлиг тухай онсолон тэмдэглэбэ.

«Ла Скала» театрай харагшад Москвагай айлшадые айхабтар халуунаар угтаа гэжэ Миланай «Корьере делла сера» газетэ заана. Эндэхи зон оперо наадахыень, гоё һайхан декораци хаража өхөөр хүхин, альга ташалдаа гэжэ Туринай «Стампа» газетэ бэшэнэ.

«Энэ гайхамшаг оперые оркестр һүүтэй һайханаар гүйсэдхөө» гээд «Гадзетта дель пополо» магтана.

Зайлашагүй шухала болоо

КОЛОМБО, ноябрийн 11. (ТАСС). Каирта суглараһан бүлэглэлнүүдтэ хабаалададгүй оронуудай правительствануудай толгойлогшоноройн хоёрдохи конференциин шиидхэбэри амгалан ёһоор зэргэ оршолгын политика, бүлэглэлнүүдтэ хабаадангүй байхэ политика бэелүүлжэ үргэлжэлхэ мандат үгөөд, бүү зэбсэгүүдые бүгэдэ нииитэрээ, хүсэл бүрин хүряаха зайлашагүй шухала тухайда онсолон тэмдэглээ гэжэ Цейлоной Премьер-министр г-жа Бандаранаике сенатада мэдүүлбэ.

Далайн ба авиационно баазануудаа атомна зэбсэгтэй галаадын суднануудта, самолёдүүдта хэрэглүүлхэгүй тэһэн Цейлоной шиидхэбэри тухай хэлэхэ зуураа Бандаранаике иигэжэ мэдүүлээ: «Манай абаһан энэ хэмжээн бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахин хамгаалха, ядерна зэбсэгэй тараагдаха ябадал зайсуулха хэрэгтэ оруулха хубитамнай болохо байха».

Японой арад зон жагсан бодобо

ТОКИО, ноябрийн 11. ТАСС-ай корреспондент А. Бирюков иигэжэ дамжуулна:

США-гай «Далайн луу» гэдэг уһан доогуур ябадаг атомна онгосо ноябрийн 12-ой үглөөгүүр Японой Сасебо гэдэг портдо ерэжэ, гурбан хоногто тогтохо юм ха. Энээн тухайда Министрнүүдэй кабинедэй генеральна секретарь Хасимото мүнөө үглөөгүүр мэдээсэ. Уһан доогуур ябадаг США-гай атомна онгосонуудай түрүүшынхеэ ерэлгэдэнь Японой гражданинууд «амгалан түбшэнөөр хандаха», тэдэнние «США-гай сэрэгэй юрын суднануудта» тоолохо бэзэ гэжэ Японой правительство найдана гээд эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Энэ мэдүүлгэнь японецуудые гайхуулаагүй. Уһан доогуур ябадаг онгосонууд ерэхээ байна гэһэн һураггые радиогой тунхаглаһан дары, уһан доогуур ябадаг атомна онгосонуудай Сасебодо ороггые бурууушаан тэмсэхэ штаб социалис партида, Японой профсоюзуудай Генеральна советэ тэрэ дары туһаламжа эрижэ хандаба.

Арад зоной тэмсэл эмхидхэхын тула парламентын депутадууд Охара, Исибаси гэгшэдые Сасебо мүнөөдэртэнь эльгээхэ гэжэ социалис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй Токиодо болоһон заседани дээрэ шиидхэгдээ.

Уһан доогуур ябадаг США-гай атомна онгосонуудай ерэжэ орохыень правительствын зүгһөө зүбшөөһэн ябадал арад зондо эсэргүү ябуулга болоно гэжэ Японой социалис партиин мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Энэ асуудалые Сатын кабинедэй яаруу төблүүгээр шиидхэһэниинь парламентын һанал бодолые хэрэгсээгээгүй ябадал болоно. Энэнь мүнөөнэй кабинедэй арад зондо харша, хархис шанжэтэй байһые элишэлнэ гэжэ түс мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Социалис партиин түлөөлэгшэд мүнөөдэр кабинедэй генеральна секретарьтай уулзаад, Японой социалис парти уһан доогуур ябадаг американска атомна онгосонуудай ерэлтые али бүхы аргаар болюулхын түлөө тэмсэл эмхидхэжэ эхилхэнь гэжэ мэдүүлээ. Али бүхы хойшолонгүүдай түлөө харюусалгые правительство дааха байха гэжэ партиин түлөөлэгшэд уридшалан һануулба.

«Яаралтай ябуулга хэхэ отрядуудые» байгуулхын, уһан доогуур ябадаг онгосонуудай ерэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэ хабаадахын тула тэдэнние Сасебо эльгээхэ гэһэн заабари Японой профсоюзуудай Генеральна советэй гүйсэдком өөрынгөө префектуральна эмхинүүдтэ үгөө. Тэрэшэлэн бурууушаалай митинг болон жагсаалнуудые эмхидхэжэ эхилхыень һалбаринуудтахи профсоюзуудта Генеральна советэй хүтэлбэрилэгшэд даалгаа.

Улам ехээр урагшагүйдэнэ

НАЙРОБИ, ноябрийн 11. (ТАСС). Мозамбигтахи африкан зоной зэбсэгтэ восстание дараха гэһэн Португалиин колониальна сэрэгүүдэй һэдэлгэ урагшагүйлэн бүрүү һурэнэ. Мозамбигтахи Африканска национальна союз гэжэ партиин Момбаста (Кени) тунхаглаһан коммюнике дотор дурдагдаһанай ёһоор, Салазарай мүрдэлтэнэй олон хүнөө, ехэ техникээ алдажа байнхай. Эсэргүүсэн бодогшодой отрядуудай Кабу-Делгаду (Зүүн Хойто Мозамбик) округто амжалтатай ябуулгануудые хэхэ үедэнь Португалиин сэрэгүүд 80 хүнөө алуулһан, хэдэн арбаад хүнөө шархатуулһан байна. Эндэхи патриодууд олон буу зэбсэг, ехэ һомо хэрэгсэлнүүдые буляажа абаа.

Монгепзез городой оршондо мүрдэлгэшэдэй отрядуудай нэгэн октябрийн 25-да бута сохигдоо гэжэ коммюнике дотор мэдээсэглэнэ.

Бюджедэйнь 50 процент—зэбсэглэлгэдэ

ВАШИНГТОН, ноябрийн 11. (ТАСС). Президент Джонсон кабинедэй гэшүүдтэй үсэглэлээр кеөрэлдэжэ үргэлжэлөө. Гүрэнэй секретарь Расктай, оборонын министр Макнамаратай уулзаба.

Президенттэй уулзаһанай һүүлээр пресс-конференци дээрэ Макнамара иигэжэ мэдүүлбэ: ерэхэ жэлэй июлиин 1-һээ эхилхэ 1966 оной мүнгэн сангай жэлдэ США-гай сэрэгэй гаргашань энэ жэлэй хэм хэмжээндэ үлэжэ болохо байна. «Национальна шухала хэмжээтэй хүсэ, аюулгүй байдал» хангахаар, тэрэшэлэн «тон нюуса» тухэлэй шэнэ зэбсэгүүдтэ зорюулагдаһан гаргашанууды ехэ болгохоор бодомжолон, сэрэгэй шэнэ бюджет табигдаха байха гэжэ Макнамара хэлэбэ.

США-гай сэрэгэй гаргашань мүнөө федеральна правительствын бюджедэй бүхы һомологонуудай хахад тухайнь болодог байна.

Президент Джонсон Урда Вьетнамдахи дайнай ябуулга тухай намтай, гүрэнэй секретарь Расктай зүбшэлдөө гэжэ Макнамара мэдүүлбэ. США мүнөөдөө Урда Вьетнам хүдар сэрэгэй дивизинүүдые нэмэжэ эльгээхээ байнагүй гэбэ.

«Мүнөө үедэ хуушан политикаяа үргэлжэлүүлхэ гээшэ шанэ правительствын баримталха гол хараа болоно гээд би хэлэхэ байнаб» гэжэ гүрэнэй секретарь Раск президенттэй уулзаһанай һүүлээр мэдүүлээ.

Хамтын сектор улам үргэдхэгдэнэ

АЛЖИР, ноябрийн 11. (ТАСС). «Мүнөө хүдөө ажахыдахи социалис сектор манай бүхы хүдөө ажахын продукциин 65 процентые үйлэдбэрилнэ»,—гэжэ Алжирай Хүдөө ажахын ба аграрна реформын министр А. Махсас үсэглэлдэр Алжирай оршондохи Хусейн-дей нютагай кооперативуудай нэгые нээлгын үедэ мэдүүлээ. Хүдөө ажахыдахи хамтын секторэй үйлэдбэрилһэн эд товарые худалдахын тула орон доторнай худалдаа наймаанай 60 шахуу кооператив эмхилхэгдээ гэжэ министр мэдээсэбэ.

Колонизаторнуудта эсэргүү тэмсэл үргэлжэлһөөр

КАИР, ноябрийн 11. (ТАСС). Аравиин хахад аралай урда зүгтэхи сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй отрядууд Англиин колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсэжэ үргэлжэлһөөр. Адендэ, тэрэ шадарай княжествануудтахи Англиин колониальна эзэмдэлгэнүүдтэ восстани боложо байна. Оманай патриодууд бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө 9 жэлэй туршада тэмсэжэ байнхай. Сүлөөрэлгын отрядууд үсэгэлдэр Натфарай райондохи англиийска сэрэгэй лагерьта добтолоо гэжэ Оманай революционно командованиин национальна советэй түлөөлэгшэ Каирһаа мэдээсээ гээд МЕН агентство дамжуулба. Английска хүягта хэлэн транспортер, сэрэгэй бусадшье техникэ үгы хэгдээ, олон тоото буу зэбсэг булягдан абтаа. Англичанууудай зүгһөө хэдэн хүн алуулһан, шархатаһан байна.

Баруун-Урда Африкын баялигуудые тонохыень болюулха

„24-нэй комитедтэ"

НЬЮ-ЙОРК, ноябрийн 11. (ТАСС). Баруун-Урда Африкын баялигуудые гадаадын компаниинуудтай хамта гамгүйгөөр дээрмэдэн ашаглажа байһан Урда-Африканска республикын (ЮАР-ай) правительствые «24-нэй комитет» (Колониальна оронууд ба арадуудта бэеэ дааһан байдал олгохо тухай декларации бэелүүлхэ тусхай комитет) эрид бурууушаана. Гадаадын компаниинуудай ябуулгые шэнжэлдэг подкомитедэй элидхэлые «24-нэй комитет» үсэгэлдэрэйнгөө заседани дээрэ хаража үзөөд, 16 гэшүүнэй дуугаар һайшаагаа. 4 гэшүүн (США, Англи, Австрали, Итали) бурууушаажа дуугаа үгөө. Баруун-Урда Африкын баялигуудые гадаадын компаниинуудай концесси болгоһонойнь, энээнэй өөрөө хабаадаһанайнь түлөө ЮАР-ай правительствые эрид бурууушааха тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейдэ һанамжалан дурадхаха гэжэ подкомитедэй элидхэл соо хэлэгдэнэ.

АЖАЛША АЛДАРТАЙ

Һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой главна механигай таһагай шэнэ цехтэ тухеэрэлгэнүүдые толхохо ехэ хүдэлмэри гараһан байна. Октябрь һарада түмэр отолдог, тошиилдог олон станок толхогдоо. Энэ хүдэлмэридэ Александр Жамсаранович Будаев һайсахан гараа хүргэлсөө.

Ашаглалгада оруулагдаһан шэнэ цехэй хүдэлгэдөөл байхада мүнөө тэндэ хүдэлмэрилэгшэд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ. Нүхэр Будаевай нэрэ хододоо магтаалтай ябадаг. Тэрэ хадаа коммунис ажалай нэрэ хүндые дээрэ үргэн, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Д. БАЛДАНОВ.
Фотонь авторай.

Зураг дээрэ: А. Ж. Будаев ажалдаа.

СПОРТ
ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАН ДҮТЭЛӨӨ

Бүхэли хабарһаа хойшо зоно соогоо шадамар бэрхээр наадажа, түрүү һууридэ гаража шадаһан Барнаулай «Темп», Омскын «Иртыш» командануд мүнөө России Федерациин зүгаан зоныи бэрхэ командануудтай тулалдажа ябана. Эдэнэрнай, мүнөө дээрээ ямар байдалтай, хэр зэргэ наадажа ябана хаб гээд хаража үзэе. России Федерациин түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө хамтадаа 12 команда хоорондоо наадажа эхилэнхэй. Мүнөөдөө алишье командын футболистнууд гурба гурбан уулзалга үнгэргөөд ябана. Барнаулай «Темп» һүүлшын уулзалгада «Терек» командада шүүгдэжэшье һаа, Орехово-Зуево городой «Знамя труда» бүлгэмэй футболистнуудые 1:0 тоотойгоор шүүжэрхёо. Тиигэжэ эдэнэр хамта дээрэнь табан очкотой боложо, гурбадахи һууридэ гараба. Түрүүшын хоёр һууриие түс түстаа 6—6 очкотой болоһон «Терек», «Текстильщик» командануд эзэлнэ.

Нүгөөдэ Омскын «Иртыш» команда Орджоникидзе городто хахад финальна уулзалгануудые үнгэргэжэ ябана. Хоёр уулзалгын үнгэргэгдөөд байхада, «Ростсельмашай» футболистнууд түрүүлжэ ябаһан юм. Теэд эдэнэр гурбадахи уулзалгадаа Серпухово городой «Звезда» командада шүүгдэжэ, Омскын «Иртыш» бүлгэмэйхидтэ очкогоороо хүсэгдэнэ. «Иртыш» командынхид Казань городой «Искрагай» футболистнуудтай 1:1 тоотойгоор тэнсэһэн, «Звезда» командые шүүһэн байгаа. Тиихэдэ Орджоникидзе городой «Спартак» Нижний Тагиль городой «Уралец» командые 1:0 тоотойгоор шүүжэ, нэгэ очкогоор урагшаа дабшаһан юм. Түрүүшын дүрбэн һуури эзэлһэн эдэ командануд түгэсхэлэй наадандахабаадалсаха эрхэ олохын түлөө шанга тулалдажа ябана. Эдэнһээ гадна, Казаниин «Искра», Нижний Тагиль городой «Уралец» командануд наадалсажа, баһал түрүү һууриие булялдахаар бэеэ зэһэнхэй.

«Уралец» «Иртыш» хоёрой наадалнай үнгэргэгдэхэдэ футболдо дуратайшуул олоороо суглараа. «Уралец» бүлгэмэйхид шанга, һайн дооторнуудые хэжэ, уулзалгаа 3:2 тоотойгоор шүүжэрхёо. Тиихэдэ «Звезда» «Ростсельмашай» командануудай уулзалдахада наадалнай гоё һайн техникэ харуулагдаһан байгаа. Энэ «Звезда» бүлгэмэйхид шүүгдэшье һаа, дүрбэдахи уулзалгаа «Искра» командатай үнгэргэхэдөө 1:0 тоотойгоор шүүгдэһэниинь халагламаар. «Ростсельмашай» командынхид «Спартагай» футболистнуудые 2:0 тоотойгоор шүүжэ, хамтадань зургаан очкотой түрүүлһээр. «Спартак»—«Звезда», «Иртыш» командануд 4-4 очкотой болоо.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР
Н00269. Зак. № 1119